

P. Lat.

1899.

B. L. lat. pag. 1000.

alpha

0.081

0.000675

P. Lat. 1899

Theodulus Ep.

Sec. X. circ. 950.

pg. 1840.

Theodulus in Caloga Sua
miracula V. J. cum vet.
Poetarum commentis compa-
ravit.

J. Eyring Littera-
tura

pg. 249.

THEODVLI E C L O G A .

AD

CODICES MSS. VETERESQVE EDITIONES
RECENSUIT ET CVM LECTIONIS VARIETATE
ITEMQVE COMMENTATIONE CRITICA

E D I D I T

I. G. S. S C H W A B E .

Monasterii Benedictoburani.

ALTENBURGI
EX OFFICINA RICHTERIA
CIO MDCC LXXIII.

Manuscript Benedicti

SERENISSIMO PRINCIPI
AC DOMINO
DOMINO
CAROLO AVGVSTO
DVCI SAXONIAE

IVLIACI CLIVIAE AC MONTIVM
ANGARIAE ET WESTPHALIAE
LANDGRAVIO THVRINGIAE
MARCHIONI MISNIAE
PRINCIPIS DIGNITATE COMITI HENNEBERGICO
COMITI MARCAE ET RAVENSBERGAE
DYNASTAE RAVENSTENII

PRINCIPI AC DOMINO
SVO CLEMENTISSIMO
PATRI PATRIAE
PIO FELICI AVGVSTO

VT

SVMMAE SVAE PIETATIS PVBLICVM
EXSTARET MONIMENTVM VTQVE
PROVINCIAM CLEMENTISSIME SIBI
DEMANDATAM IN NON PLANE
INDIGNVM COLLATAM FVISSE
OSTENDERET

HVNCE LIBELLVM

SVMMA PIETATE

CVM VOTIS SANCTISSIMIS

CONSECRAVIT

I. G. S. SCHWABE.

P R A E F A T I O.

I. *Instituti ratio.* II. *De Theodulo presbytero.* III. *An fuerit Nilus pater Theoduli presbyteri?* IIII. *Theodulus Διακονος, et Theodulus Κιωνιτης.* V. *De Thoma Magistro, seu Theodulo monacho.* VI. *Theodulus, auctor Eclogae, quis?* VII. *Non Ioannem Chrysostomum, sed Theodulum, saec. X. clarum, auctorem eclogae esse demonstratur.* VIII. *Theodulus est proprium auctoris nomen, non fictum.* VIIII. *Mors Theoduli.* X. *Eclogam, non eclogas conscripsit.* XI. *Imitatus est Theodulum Ioannes Wicleffus.* XII. *De versuum leoninorum ετυμολογια.* XIII. *De eorum origine et usu in arte poetica.* XIII. *De iis, qui carmina leonina litteris consignarunt.* XV. *De Codicibus Theoduli MSS. et quidem de Guelferbytanis.* XVI. *De Helmstadiensi.* XVII. *De Mulleriano.* XVIII. *De aliis Theoduli codicibus.* XVIII. *Editiones Theoduli recensentur.* XX. *De Commentariis in Theodolum exponitur, ac primo quidem de commentario Bernardi.* XXI. *De commentario Stephani Patringtoni.* XXII. *Conclusio.*

I

Tanta est Theoduli, cuius Eclogam recu-
dendam curauimus, raritas, ut, quam-
uis, saeculo inprimis typographico, saepissime
publicae fuerit luci expositus, in maximis tamen

bibliothecis frustra quaeratur. Accedit, quod in omnibus fere editionibus, praecipue in nouissima, anno c1o1oCXVIII. a Goldasto iuris publici facta ^a, adeo deformis impressus sit, vt LABBEVS abhinc multis annis, Theodulum *iterum prodire ac rugas naeuosque ponere, valde efflagitare*, memoriae non sine ratione prodiderit ^b. Quae quidem ita profecto comparata sunt, vt laborem haud ingratum in me suscepturum esse, existimauerim, si nouam Theoduli editionem, eamque castigatiorem, cum rei litterariae amatoribus communicarem. Cui quidem proposito accessit blandus hortatus viri doctissimi C. G. MULLERI, a consiliis aulae ac *regiminis* Vinariensis longe meritissimi, cuius in scriniis latebat vetustus Theoduli Codex MSC. ille, de quo fusius differendi infra erit occasio, cuiusque copiam mihi lubenter fecit litterarum amantissimus atque excellenti ingenio ac doctrina instructus MULLERVS. Antea vero, quam nouae editionis rationem reddam, vt generatim quaedam de Theodulo eiusque scriptis in medium proferam, ordinis ratio postulare videtur. Quae vero vt distinctius intelligantur, pauca de iis exponam necesse est, qui Theoduli nomine olim fuere signati.

II.

a) Exstat in eius *Manual.* 1618. 8. b) *Nov. Biblioth. biblic. seu Enchirid. sacr. MSS.* p. 64. *scriptur.* p. 22 — 33. Frcf.

II

Ac primum quidem locum occupat THEODVLVS Coelesyriae presbyter et postea episcopus, vir, vt ait TRITHEMIUS ^c *in diuinis scripturis eruditus, et in saecularibus litteris nobiliter doctus*, a quibusdam Theodorus adpellatus ^d! GENNADIVS Massiliensis haec de eo litteris consignauit ^e: *scripsisse multa dicitur, sed ad me liber eius peruenit, quem de consonantia diuinae scripturae composuit aduersum antiquos haereticos, qui propter differentiam praeceptorum, vel caerimoniarum, alium V. T. deum dixerunt, alium noui. In quo ostendit, dispensationis fuisse vnius eiusdemque dei, auctoris utriusque scripturae, vt alia per Moysen antiquis daretur lex, in sacrificiorum caerimoniis et iudiciorum animaduersionibus; alia nobis per Christi praesentiam in sacris mysteriis et futuris repromissionibus; nec diuersa credi debere, sed vno spiritu et vno auctore dictata, cum illa lex, quae, si modo secundum litteram obseruetur, occiderit, eademque ipsa secundum spirituales intellectum vi-*

A 4

uificet.

c) De Scriptt. eccles. cap. 91. p. 71. in MIRAEI
185. Biblioth. eccles. p. 41. Ien.

d) Ab HONORIO Augu- 1703. 4. cf. POSSEVINI
stodunens. de Scriptt. eccles. Appar. Sac. T. II. p. 469.
Lib. II. cap. 90. apud MI- Col. 1608. fol. SIXTI
RAEVM in Biblioth. eccles. Senens. Biblioth. Sanct. Lib.
p. 122. III. p. 302. edit. IO. HAYI

e) De Scriptt. eccles. cap. Paris. 1610. fol.

uificet. Atque idem GENNADIUS^f Theodulum ante triennium, id est circa annum CCCCLXXX vsque ad CCCCLXXXII. imperante Zenone, sub quo itidem claruit^g, e vita excessisse, testatur^h. Concilio Ephesino interfuitⁱ, ac diuersa opuscula partim soluta oratione partim carmine scripsit, quae nunc non videntur exstare^k; quemadmodum de *consonantia diuinae Scripturae* librum in deperditis habendum esse, tam certum est, quam quod certissimum^l. Succincta autem Theoduli enarratio in epistolam ad Romanos, ex sententiis graecorum patrum ad modum catenae conscripta^m, quae latine ex IOANNIS LONICERI versione exstat in *Orthodoxographis*ⁿ, in *Patrum bibliotheca maxima*^o, et graece in codice bibliothecae Coislinianae,

f) L. c. coll. FABRICII
B. G. Vol. X. Lib. V. cap. 45.
p. 546.

l) IOECHERI *Gelehrten-*
Lexicon T. IV. p. 1114. sq.

g) HONORIUS Aug. l. c.

m) vide *Biblioth. Thuan.*

h) SIXTVS Senens. l. c.

p. 13. *Catalog. bibliothec.*

et POSSEVINVS l. c.

Bodlejan. voc. *Theodulus*;

Theodulum anno CCC

Biblioth. Bigotian. P. II.

LXXX. vitam cum mor-

p. 79.

te commutasse, perhibent.

Regnavit autem Zeno ab

n) p. 721. edit. Basil.

anno CCCCLXXIII —

1555. fol.

CCCCLXXXI.

i) MORERY *Diction.*
histor. T. IV. p. 469.

o) T. VIII. p. 587. edit.

k) TRITHEMIVS l. c.

MARG. DE LA BIGNE

cap. 185. *Catal. bibl. acad.*

Lugd. 1677. fol. vide et

Francker. p. 28. 1656. fol.

Bibliothec. magnam T. I.

p. 495. Paris. 1654. fol.

nae P neutiquam ab ea diuersa est, quam sub Oecumenii titulo graece et latine habemus q. Minime enim a veritatis forma abesse, quae modo adfirmari, vel ex eo patet, quod catena memorata non solum ex Basilio, Chrysostomo, Seueriano, Isidoro, Gennadio, Gregorio *Nazianzeno*, sed et ex Photio ac Oecumenio, Theodulo longe recentioribus, fuerit contexta r. Dici vix potest, quanto fallantur opere, qui huncce Theodulum cum nostro vel confundunt, vel ex vno Gennadii Theodulo duos faciunt Theodoros, seu Theodulos, quo referendi sunt TRITHEMIUS f, SIXTUS SENENSIS t, POSSEVINUS u, quos deinde alii sequuti sunt x.

A 5

Id

p) Auſtore BERNARDO DE MONTFAVCON p. 267.

q) FABRICII B. G. *Vol. VIII.* p. 250.

r) CAVE *Histor. litter. Scriptt. eccles.* T. I. p. 456.

edit. Bas. 1741. fol. cf. SIXTUS *Senensis* B. S. L. III.

p. 302. POSSEVINUS l. c. MORERY l. c. T. IV.

p. 469. coll. T. VI. p. 564.

Attamen Theodulus inter auctores catenae in Leuiticum, Numeros, Deuteronomium, librum Iosuae, Iudices, Ruth, quatuor regum libros refertur in codice membranaceo saeculi

XIII. et in alio, saeculo XI. scripto. vide BERNARDI

DE MONTFAVCON *Biblioth. Coislin.* p. 41. 42.

43.

f) De S. E. cap. 185.

t) *Biblioth. Sanct.* p. 302.

u) *App. Sac.* T. II. p. 469.

Idem (Coelesyriae presbyter) inquit, *eclogarum volumen carminibus edidit, in quo omnia miracula V. T. et poetarum fabulas, ad ipsorum imitationem ab eis confictas, felicissime cecinit.*

Eius initium est: Aethiopum terras cet.

x) ESCHENBACH in

diff. de poet. christian. Sac.

Graec.

Id enim modo nominatos scriptores mira plane oscitantia fecisse, ex eo satis luculenter adparet, quod HONORIVS *Augustodunensis*^y Theodorum, quem GENNADIUS *Massiliensis*^z Theodulum adpellat, presbyterum et episcopum in Coelesyria, a Theodulo, cuius eclogam edidimus, disertis verbis distinguit^a. Quibus modo a me demonstratis accedit argumentum, quod si cum praecedenti coniungatur, meo quidem iudicio haud fane contemni posse videtur, Gennadium, qui aliquot annos post Theodulum *presbyterum* vixit^b, haudquaquam eclogae fecisse mentionem, quum tamen librum de *consonantia diuinae scripturae*, Theodulo auctore, ad se peruenisse contendat.

III

Haud immerito quaestio potest hoc loco moueri, vtrum Nilus ille, cuius vitam CAVEVS^c, OVDI-
NVS,

Graec. et Lat. Sect. II. §. 23.
LIL. GYRALDVS in *bist. poetar. dialog. V.* FRISIUS in *biblioth. p. 778.* Tiguri 1583. VOSSIUS de *historic. lat. Lib. III. cap. III. p. 747.* ID. de *poet. latin. p. 64.* KOENIG in *Biblioth. vet. et nov. voc. Theodulus.* RENAT. MOREAU de *versib. leonin.* in GEBAVERI *dissertt. antholog. p. 346.*

y) De S. E. *Lib. II. cap. 90.*

z) De S. E. *cap. 91.*

a) FREYTAG in *appar. litter. T. I. p. 498.* FABRICIUS in *B. G. Vol. X. Lib. V. cap. 45. p. 546.* CAVEVS l. c. p. 456. LEYSERVS in *Hist. poet. med. aev. p. 293.*

b) Ait enim l. c. *mori- tur ante triennium, regnante Zenone.*

c) De S. E. *T. I. p. 428.*

NVS^d, ac LEO ALLATIVS^e, descripserunt, fuerit pater Theoduli presbyteri? Ac nos quidem non valde errare putamus, si, hanc rem ita sese habere, statuimus. Nilus autem, patria Constantinopolitanus, nobilitate generis atque opibus illustris, claruit anno CCCCXXX. qui quum per aliquot annos vitam saecularem egisset, vt pietatem, cuius rudimenta a Chrysostomo praeceptore olim hauserat, acrius vrgeret, aegre vxori persuasit, vt, sibi in Aegypti solitudines secedere, et *monasticam* deinceps vitam degere liceret. Adsumto igitur, inquit CAVEVS, secum Theodulo filio, Aegyptum petiit, et exoptatum vitae genus instituit. Verum dum suauissima monachorum Nitriensium consuetudine fruitur, repente irruentes barbari filium eius Theodulum cum multis aliis captiuum abduxerunt, quem dum sollicite perquireret, ipse a barbaris captus est; mox tamen ab iisdem liberatus, filium Elusae reperit apud vrbis episcopum, a quo ipse, inuitus licet, presbyter ordinatus, regnante demum Martiano obiit^f. At vero rebus rite inter se comparatis

d) *Commentar. de Scriptt. eccles.* T. I. p. 1254.

e) *Diatrib. de Nilis*, cum Nili epistolis Romae 1668. fol. impressa. Addatur DV PIN *Nouvelle B. E. T. IV.* p. 26. sqq.

f) Scripsit NILVS inter alia ingenii documenta *Nar.*

rationes VII. de caede monachorum in monte Sina et captiuitate Theoduli filii. Exstant Gr. Lat. cum versione et notis PETRI POSSINI Paris. 1639. 1657. et 1658. 4. Codicem saeculi XI. membranaceum adducit Bibliotheca Coisliniana p. 306.

paratis et temporis, quo Nilus et Theodulus, Coelefyriae presbyter, rebus humanis erepti fuere, ratione habita, hunc et illo patre uti *potuisse*, et, ni fallimur, usum fuisse, valde videtur probabile.

III

A Theodulo presbytero diuersi sunt THEODVLVS ΔΙΑΚΟΝΟΣ et THEODVLVS ΚΙΩΝΙΤΗΣ, quorum prior saeculo post Christum natum quarto, posterior autem nono floruit. Quae vitae horum virorum ratio, quae res ab iis gestae fuerint, latet. Nil enim nisi hoc de iis legere memini, quod IOANNES CHRYSOSTOMVS ad Theodulum ΔΙΑΚΟΝΟΝ litteras dederit ^g, et Theodulo ΚΙΩΝΙΤΗ, qui in persecutione periit ^h, cum Theodoro *Studite* fuerit litterarum commercium ⁱ.

V

Probe a Theodulis, modo recensitis, distinguendus est THOMAS *Magister*, seu THEODVLVS Grammaticus graecus, ac orator, patria Theffalonicensis, circa initium saeculi XIV. clarus ^k. Imperante

g) *Biblioth. Coislin.* p. 566.

i) *Eadem* p. 312.

h) *Bibliothec. magna patrum* T. II. p. 647. *Iam abiit et frater Theodulus atque hic e primis et obedientia spectatus et in confessione constans, flagris ob Christum ac carcere multatus, vitaeque in persecutione defunctus, quo quid illustrius?*

k) Sunt, qui eum falso ad Saeculum X. referant, inprimis CAROLVS DV FRESNE *Glossar. med. et infim. Graecit. in indic. auctor.* p. 63. Lugd. 1688. fol. vide OVDINVM l. c. T. III. p. 722. sq.

perante Andronico Palaeologo seniore munere Magistri officiorum et Chartophylacis Constantinopoli perfunctus est, deinde autem, coactus, ut videtur, hanc viuendi rationem cum vita *monastica* permu-
tans, muneribus sese abdicasse, et *Theoduli* nomen adsumsisse videtur ^l. Plura eius ingenii monimenta exstant, e quibus vitae Euripidis ^m, Pindari ⁿ, ac Aristophanis ^o, scholia in aliquot odas Pindari, quae manu scripta in splendida bibliotheca vindobonensi atque in bibliotheca senatus augustani iacent recondita ^p, collectio dictionum atticarum ^q, enco-

1) Alii primum Theodulum, et postea Thomam *Magistrum* adpellatum fuisse, minus recte contendunt; praesertim autem LAVR. NORMANNVS in *praef. ad laudationem Gregorii Nazianzeni*, Thoma *Magistro* auctore; cf. OVDINVM l. c. T. III. p. 723.

m) Synopsis vitae Euripidis, graece, cum Euripide Hervagii Basil. 1537. 8. Iterum eadem graece et latine cum Euripide BARNESI prodiit Cantabrig. 1694. fol.

n) Pindari genus, seu vita Thoma Magistro auctore, graece, cum Pindaro apud Aldum 1513. 8. Rom. 1515. 4. per Zach. Calliergum:

apud P. Stephanum 1599. 4. et Oxon. 1697. fol.

o) Vita Aristophanis c. Aristophane Florent. 1525. 4. Amstel. 1710. fol.

p) IOECHERI *Gelehrten-Lexicon* T. IV. p. 1115. REISERI *index MSS. bibl. Augustan.* p. 78.

q) Lucem adspexerunt graece, Romae apud Zach. Calliergum 1517. 8. Cum Dictionario graeco-latino Venetiis in aedibus Aldi et Andr. Asulani soceri 1524. fol. apud Mich. Vascosum Paris. 1532. 8. Deinde post BLANCARDI et LAMB. BOSII curas cum doctissimorum virorum animaduersionibus a IOANN. STEPH. BERNARDO Lugd.

encomium in Ioannem *Baptistam* ^r, eiusdemque Grammatica ^f, digna omnino videntur esse, quae hoc loco recenseantur. Nec silentio praeterire licet illius Λογον εἰς Γρηγοριον τον Θεολογον, quem LAURENTIUS NORMANNUS cum IV. orationibus gratulatoriis ^t, atque VIII. epistolis edidit ^u simulque in praefatione vitae eius summam complexus est ^x.

VI

Venio nunc ad Theodulum, auctorem eclogae, quem natione Italum fuisse, et Athenis ultimo vitae suae tempore ad episcopi dignitatem peruenisse, non sine ratione adfirmari potest ^y. Theodulus
autem,

Lugd. Bat. 1757. in lucem publicam emissae sunt. Exstant in Codice *Biblioth. Galliar. reg. n. 1853. MSS.*

r) OVDINVS l. c. T. III. p. 722.

f) Habetur MS. Florentiae in bibliotheca monasterii B. Mariae et in codice regio Paris. 1288. vide FABRICII B. G. *Lib. V. cap. VII. p. 47.*

t) Ab iis diuersae sunt Theoduli rhetoris μελῆται, seu declamationes X, quarum est prima: Euphorionis pro Cynegiro filio; postrema: legatio ad Andronicum Palaeologum, imperatorem constantinopolitanum. Fuerunt olim in

bibliotheca palatina, nunc vaticana. vide SYLBURGII *Catal. Codd. MSS. Graecor. p. 22.* Nondum videntur in lucem exiisse.

u) Vpsalae c I 5 I 5 C LXXXIII. 4. addita est elegans Normanni interpretatio.

x) Copiose inter alios egit de Theodulo monacho OVDINVS in *Commentar. de Scriptt. eccles. T. III. p. 722. sqq.*

y) HONORIUS Augustodun. de S. E. *Lib. III. cap. 13.* Theodulus natione Italus, scripsit vnam eclogam, — in qua veritatem fidei adstruxit, perfidiae falsitatem destruxit.

autem, ea qua par est industria linguis graeca pariter atque latina instructus, quum Athenis ad litterarum studia incumberet, *audiuit gentiles, cum christianis altercantes, quorum colligens rationes reuersus contulit in allegoricam eclogam, introducens duas personas altercantes, et tertiam, de duarum dictis diiudicantem. Primam vocans Pseustin, a falsitate dictam, humana et fabulosa proponentem; secundam Alithiam, diuina et vera opponentem; tertiam Phronesin, a prudentia dictam, per quam dubia examinantur*^z. Quae quidem omnia iis corroborantur, quae de auctore nostro vetus commentator in medium attulit^a: *caussa, inquit, huius libri fuit quidam nomine Theodulus, qui primo studuit in Italia, et postea studuit in Graecia, et ibidem effectus est episcopus, qui vidit diuersas disputationes Saracenorum et Christianorum. Ad quorum similitudinem volens librum suum compilare, introduxit et alithiam, id est, veritatem, et falsitatem sub forma pastorum disputantium. En eclogae conscribendae occasionem, et illius auctorem! Diuersa autem nostro imposita fuere nomina. Non solum enim in antiquis scriptoribus atque codicibus Theodolus, seu Theodulus, verum etiam Theodorus*^b vocatur.

^z) SIGEBERTVS Gemblacens. de Scriptt. eccles. cap.

134.

^a) Vide editionem colo-

niensem c15 cccc LXXXIIIII impressam, circa initium.

^b) Sic eum nuncupat glossa codicis helmstädiensis.

vocatur. Sed omnes tres esse eosdem, facili negotio inde potest intelligi, quoniam Theodori saepius a nonnullis adpellantur, qui aliis rectius sunt Theoduli, vel Theodoti, vel Theodosii, vel Diodori. Sic enim Theodotus *Ancyranus* Gennadio, Honorio et Posseuino Theodorus est, adeo ut Theodorum Honorii non alium, quam Theodulum presbyterum esse, et hinc Theodulos cum Theodori saepius permutatos fuisse, dubitari haud possit ^c, imprimis si quis ea, quae supra hac de re diximus, a veritate non abhorrere, sibi persuadere velit.

VII

Fuere, qui, Theodulum auctorem eclogae esse, negarent, eamque ex ea ratione Ioanni Chrysostomo adscriberent, quod in codice quodam MSto Ioannes Chrysostomus hoc opus composuisse legatur, qui, ut arrogantiam vitaret, adsumto Theoduli nomine, opus euulgauerit ^d. Eadem plane leguntur in commentario, veteri editioni adiecto, ubi haec sese obiiciunt oculis: *caussa efficiens est pene ignota, dicunt tamen aliqui, quod Theodolus ipsum composuit. Alii dicunt, quod Ioannes Chrysostomus,*
doctor

c) FABRICII B. G. *Vol. appar. litter. T. I. p. 498. VIII. p. 250.*

d) SANDERI *Biblioth. belg. lat. MSta I. p. 139.* FABRICII *Biblioth. lat. Vol. VI. p. 653.* FREYTAG in *Inscr. Gr. et Lat. T. I. p. 100.* In codice Guelferbytano, quo usus sum, infra describendo, hanc inscriptionem, a docta manu additam, inueni: *incipit ecloga S. Iohannis, i. e. Chrysostomi.*

doctor Theologus eminentis scientiae. Alii dicunt aliter. Sed super hoc non est curandum multum. Hoc vero qui statuunt, vehementer errare, inde a quoque cognosci posse arbitror, quod hexametris rhythmicis, seu versibus leoninis conscripta ecloga sit. Quod versuum componendorum genus quum nondum saeculo IV. quo Chrysostomus vitam degebat, sed medio deinum aevo usu venerit ^e, quis quaeso est, qui huius coniecturae falsitatem non perspiciat? Quae si vera sunt, sententia eorum valde videtur probabilis, qui Theodulum, saeculi decimi scriptoribus adnumerandum, circa annum **IÖCCCCLXXX** floruisse, contendunt ^f. Etsi enim non defuerunt, qui eum ad saeculum VI. referrent ^g; non

e) SCALIGER *Poet. Lib. II.* p. 73. edition. rarissimae **cIÖIÖLXI.** fol. Errat CIAMPINVS in *vet. monument. in quibus opera musua* P. I. p. 29. ex huiusmodi carminum textura tempus argui posse negans. Aliud enim est, passim versum leoninum inferere, quales priscis interdum excidebant, aliud carmina versibus leoninis conscribere, quod non nisi saeculo nono decimove factum fuisse, certissimum est.

f) SIGEBERTVS *Gembla-*

ensis inter scriptores noni decimique saeculi numerat. Vide et FABRICIUM in *B. L. Vol. VI.* p. 653. LEYSERVM in *Hist. Poet. med. aev.* p. 294. CAVE l. c. T. I. p. 456. eum incertae aetatis scriptorem adpellat, sed tamen ad annum **IÖCCCCLXXX** refert, quem sequitur OVDINVS in *Comment. de S. E. T. II.* p. 480. conf. FREYTAG l. c. T. I. p. 499.

g) OLAVS BORRICHIVS *Diff. 2. de Poet. lat.* p. 81.

non dubito tamen, fore plerosque, qui ob rationem, supra adlatam, sententiam nostram amplectantur: inprimis, si ea lubenti animo concedant, quae de distinctione, Theodulum *presbyterum* inter ac nostrum instituenda, supra non sine ratione, ut nobis quidem videtur, differuimus. Nisi enim omnia me fallunt, error de Theoduli nostri aetate, ad saeculum VI. reiecta, inde ortum traxit, quod Coelesyriae presbyterum et auctorem eclogae eundem esse, falso sibi nonnulli persuaferint.

VIII

Si glossatori credas, Theodulus non est proprium nomen auctoris, *sed nomen nouiter inuentum et fictum secundum proprietatem rei et materiae, sicut in comoediis Dauus, quasi dans vana.* Belle et acute et inprimis docte! Equidem haud multum interesse fateor, utrum Theodulus nomen proprium auctoris sit, an vero minus, sed tamen, haec sine vlla addita ratione a glossatore dicuntur. Namque si vera sunt, quae somnauit glossator, quid obstat, quo minus reliquorum Theodulorum nomina, in praecedentibus adducta, ficta esse statuamus? quae quidem re nescio an vlla fingi, aut excogitari possit absurdior. Ne dicam, ne ex vnico quidem scriptore euinci posse id, quod lectoribus obtrudere conatur glossator.

VIII

De ceteris rebus *sub clericali norma* decedens Theodulus eclogam a mendis, quarum quasdam carpit *auctor anonymus Mellicensis* ^h, non purgavit ⁱ. Ac haec fere sunt omnia, quae de vita Theoduli ex antiquitatis monimentis eruere potui.

X

Quod de opere *eclogarum* Theoduli in numero plurali tradiderunt quidam ex antiquioribus pariter ac recentioribus scriptores ^k, procul dubio falsum est. Honorius enim ac Sigebertus, de ecloga illius loquentes, eiusdem in singulari tantum numero mentionem faciunt, id quod vnicum argumentum fere instar omnium est. Neque etiam hoc vi sua probandi destituitur, quod in omnibus codicibus ac vetustis editionibus, quot quidem nos viderimus, non opus plurium eclogarum, sed tantum una ecloga, in tres partes distincta, habeatur. Quas quidem tres partes, si qui sunt, qui librum eclogarum adpellare velint, non habeo, quod moneam. Modo vereor, ut recte id faciant. Ceterum praeter hanc eclogam a Theodulo plura ingenii specimina in

B 2 lucem

h) De *Scriptt. eccles. cap.*
36.

i) SIGEBERTVS *gemblac.*
l. c. *cap.* 134. LEYSER l. c.
p. 298. OVDINVS l. c.
T. II. p. 480.

k) TRITHEMIVS, POS-
SEVINVS, SIXTVS *Senens.*
locis cit. HALLERVOR-
DIVS in *Biblioth. curios.*
p. 385. OVDINVS l. c.

lucem emissa fuisse, ambabus concedo manibus. Carmen enim de *duello*^l, de *quinque clauibus sapientiae*^m, de *contemptu mundi* librosⁿ conscripsisse dicitur, quae vero omnia monimenta me nunquam vidisse, ingenue fateor.

XI

Imitatus est Theodulum IOANNES WICLEFVS, Anglus^o. Scripsit enim Trialogum libris quatuor, cuius personae inter se colloquentes sunt falsitas, alithia et prudentia. Itaque, quin vetustiore Theodulum imitatus fuerit, dubium esse potest omnino nullum.

XII

Vsus est Theodulus in componendo carmine hexametris rhythmicis, seu versibus leoninis, qui et *aequiuvoci* vocantur^p, voce sonoque in versus medio et fine concordantes. Vnde genus carminis leoninum nomen traxerit, disputatur. Sunt enim, qui a leone dictum velint, quasi excelsum ac inter ceteros versus primarium ac veluti regium^q. Nec desunt,

l) Prodiit Lugd. c I 5 I 5 *sibus leonin. in Gebaueri LXXVIII. 8. vide Catal. Dissertatt. antholog. p. 347. Biblioth. Bodlejan. voc. Theodulus.*

m) FRISII *Bibliothec. p. 778.* o) OVDINVS de *Scriptt. eccles. commentar. T. II. p. 480.*

n) Lugduni c I 5 I 5 *Lib. II. p. 73.*

XXXVIII. opera IOANNIS KAENERII. conf. RENATVS MORAEVS de *versibus leonin. in GEBAUERI dissertt. anthol. p. 320.*

desunt, qui eam ob causam ita dici putent, quia leonis instar caudatum sit ^r. Has vero sententias parum se commendare, per se patet. Alii, leoninorum versuum originem a Saracenis eorumque *ἔτυμολογίαν* e lingua arabica deducendam esse, putarunt ^f, cui quidem coniecturae ut quisquam subscribat, valde veretur HEVMANNVS ^t, cui a Leone, pontifice romano, versus leonini originem traxisse videntur, qui nono vixerit saeculo et partem aliquam Romae a suo nomine adpellatam voluerit, *urbem leoninam*. Superesse pergit versus aliquot hexametros, eosque ineptos, portae illius regionis inscriptos, hosque versus ab ipso Leone fuisse confectos: non carere igitur veri specie, ab Leone papa nomen versibus leoninis fuisse inditum ^u. Alii in alia discedunt ^x. Rem qui acu tetigisse autumant, et quorum sententiam nos quoque amplectimur, a Leonio, seu Leonino quodam, S. Benedicti canonico parisiensi, ac monasterii S. Victoris religioso, imperantibus Ludouico VII. ac Philippo Augusto, regibus Galliae, circa annum *CLIIII*. claro, adpellari, arbitrantur ^y. Ita

B 3

vero

^r) SCALIGER l. c.

^u) Id. p. 236.

^f) DVMONTIVS; vide KRAVSII *Nov. litter. Lips.* an. *CLII*. CCXX. p. 122.

^x) *Memoires de Trevoux* T. IV. p. 625. edit. de an. *CLII*. CC XXX.

^t) *Conspect. histor. litter.* p. 235. edit. 4tae.

^y) *Huetiana* LXXVIII. p. 192. de l'origine de la rime.

vero qui sentiunt, Leoninum non auctorem quidem^z, sed tamen insignem artificem fuisse statuunt^a.

XIII

Apud veteres, e. g. apud Ovidium, Virgilium, Propertium et alios passim iamiam exempla versuum ὁμοιοτελευτών et ὁμοιοπτώτων occurrere, non nisi rei litterariae rudes fugere potest. Inprimis autem Plinius frequenter ὁμοιοτελευτοῖς usus est, cuius quidem opera non sine multa venustate, ex mente MORAEI^b, eiusmodi flosculis inspersa sunt. Labente deinde sermonis latini castitate, quum grauitas quoque atque maiestas caderent, horum temporum poetae simul variis ingenii lusibus, nec iis tantum, a veteribus iam usurpatis nonnunquam, sed vndecumque etiam conquisitis, delectari, eorumque ad taedium usque frequentiori usu aures titillare incipiebant. Accidit tum, vt inprimis Afri et scriptores ecclesiastici, ingenium et characterem veterum hac in causa arripientes, spissius miscendo

ὁμοιοπτώτων

rime. CIAMPINI *moniment. in quibus opera musiv.* P. I. p. 28. *Diction. encyclop.* T. VIII. p. 390. sq. FURETIERE *Diction. vniuers.* T. II. voc. *Leonin.* MENAGE *Diction. etymologique.* p. 441. PASQUIER *Recherches de la France* Lib. VI. cap. 2.

^z) Errant NAVDAEVUS in libro, qui vulgo dicitur

Mascurat p. 332. et SIXTUS Senens. in B. S. Lib. III. p. 182. edit. IO. HAYICLOICX. inuentorem Leoninum esse putantes. Iam enim ante Leonini tempora eiusmodi carmina scripta sunt, quae deinde a Leonino nomen acceperunt.

a) MORAEVS l. c. apud GEBAVERVM l. c. p. 344.

b) l. c. p. 345.

ὁμοιοπρωτα et veneres adfectando, carerent venu-
 state. Quibus corruptae poeseos initiis accesserunt
 circa saeculum nonum ac decimum versibus leoninis
 confecta carmina ^c, quae omnem quasi elegantiam,
 harmoniam ac simplicitatem artis poeticae tollere
 videbantur. Vix autem quisquam hoc tempore ele-
 gantis poetae nomen tueri poterat, nisi rhythimicos
 id genus versus effunderet ^d, et quod Augustaeo
 aeuo in vitio erat, tunc laudi ducebatur maximae ^e.
 Iure vitiosum adpellat Scaliger hoc versuum genus,
 vt adeo recte MAIORI irascaris ^f, qui viro im-
 mortali propter ea iniqui imponit titulum. Etsi
 enim, quum vbi ea declinare erat facillimum, in-
 dulserint sibi veteres ὁμοιοπρωτα, in hoc genere
 versuum notam vllam quemquam mereri negat
 MAIOR, nisi apud eos, quibus parum commodo
 tempore ac loco, ac per adfectionem aliquam at-
 que ostentationem frequententur; nulla tamen omni-
 no temporis ac loci habita ratione, vellem, vt ars
 poetica carmina leonina ignoraret. Perperam enim
 semiprisci ac recentiores exemplis veterum excusan-
 tur. Non solum enim in bonae notae poetis rarius
 occurrunt ὁμοιοπρωτα, verum etiam in id ante

B 4

omnia

c) FABRICII B. L. *Lib.*
 II. *cap.* X. p. 538. LEYSE-
 RVS l. c. ex saec. IX. addu-
 cit exempla.

d) SCALIGER l. c. L. II.

p. 73.

e) HEVMANNVS l. c.

p. 234.

f) l. c. p. 333.

omnia inquiri posse videtur, vtrum veteres ea consilio fecerint, an, vt nonnulli recte obseruarunt, iis imprudentibus tales versus exciderint g. Fac autem, consilio versus rhythmicos ab iis fuisse consignatos, fac a quibusdam in iis inueniri nescio quid pulchri, quid venusti, admodum raro tamen leguntur, et sponte sua fluere, non ex adfectione putidula manare videntur. Quae quum ita sint, ex vno alteroue versuum leoninorum in veteribus exemplo integrorum carminum sic condendorum licentia male defenditur, et in iis laudandis longum esse, aequae esset, ac a vera poeseos indole aberrare longissime.

XIII

Ex numero eorum, qui primum carmina leonina confecerunt, est Theodulus, auctor eclogae; certe omnes, quorum huius generis carmina supersunt, e. g. Rainerius *Alemannus* ^h, Bernardus,

g) *Poetic. Gissens. Lib. II.* p. 172. Giss. clō IōC VII. 8. *Monatliche Vnterredung.* clō IōC LXXXI. p. 21. FABRICIUS in B. L. *Lib. II.* cap. X. p. 538. adpellat hoc versuum genus antiquis haud probatum. v. *Diction. encyclop.* T. VIII. p. 390.

h) Quis fuerit, non satis liquet. Eius tractatus leoninis versibus compo-

tus et *Fayfacetus*, seu *de moribus, in mensa requisitis*, dictus, primum cum commento inter VIII. auctores morales prodiit sub nomine *Faceti* Lugduni per *Iohannem de Prato* clō CCCC LXXXVIII. (nov. misc. Lips. T. VI. p. 127.) *Fayfacetus* dicitur in *FELLERI Catal. biblioth. Paullin. Lips.* p. 389. vtrum alius eiusdem tract.

dus ⁱ, Willeramus ^k, Gualterus *Diffaeus* ^l, Ray-
 mundus,

B 5

tract. dictus *Pamphilus de amore*, qui manu scriptus est in bibliotheca monasterii dunensis in Flandria (SANDERI *biblioth. belg.* MSS. p. 204) itidem versibus leoninis scriptus sit, ignoro. cf. FABRICII B. L. *Lib.* XVII. p. 125.

i) Scriptor *Floreti*, siue carminis moralis, quod prima vice lucem adspexit cum VIII. auctoribus moralibus, de quorum editione nota praecedenti verba feci. Est autem *Floretus* summa Theologiae Bernardi, quam Ioannes Gerson, virtute cordata atque eruditione memorabilis vir, commentario, cuius fortasse mentionem facit ECKHARDVS (MSS. Quedlinb. p. 35.) illustravit. Auctorem e Bernardo excerptisse flores, eosque versibus complexum, et inde nomen habere *Floreti*, VOSSIUS suspicatur p. 73. de *poet. lat.* Euolue FABRICII B. L. *Lib.* II. p. 624. Impressus est Bernardus Lugd. c15CCCC LXXXXIIII. 4. Colon. c1515IIII. 4. apud Henr. Quentell. et Colon. c1515XX. 4.

k) Abbas non Eberspergensis, sed Merseburgensis monasterii in Sueuia, Parisiis operam dedit bonis litteris, claruit anno c15LXX. Scripsit *paraphrasin* geminam in *Canticum canticorum*, quarum prior metrica versibus leoninis latinis confecta est, posterior prosaica, lingua veteri theotisca. Nouissimo tempore prodiit in *thesauro antiquitatum germanicarum* SCHILTERI T. I. Auctores qui de Willeramo eiusque paraphrasi egerunt, vide apud FABRICIUM in B. L. *Lib.* XXI. p. 904.

l) Disso, Sudfolciae oppido, oriundus, Angelus, Carmelita, vita defunctus circa annum c15CCCCIII. Scripsit c15CCC LXXXX teste LELANDO de *Scriptt. brit. cap.* 450. versibus leoninis librum de *schismate ecclesiae*. Vide RENATVM MORAEVM de *vers. leon.* apud GEBAVERVM in *dissertt. anthol.* p. 347. FABRICII B. L. *Lib.* VII. p. 332.

mundus ^m, Gothofredus *Viterbiensis* ⁿ, Alexander *de Villa dei* ^o, Robertus Bastonus ^p et alii, sunt maxima

m) *De Ponte*, primum fuit *auditor Rotae romanae* et Marchiae Anconitanae gubernator, deinde regis Aragoniae cancellarius et ab anno cIo CCLXXXVIII. episcopus Valentinus. Interfuit concilio Viennensi cIo CCC XII. et obiit in vrbe Tarraconensi cIo CCC XIII. quum synodus prouincialis ibi haberetur. Vtrum Raymundi *de Ponte* liber de *sacramentis*, cum carmine Raymundi leonino, quo VII. sacramenta ecclesiastica complexus est, idem sit, an vero minus, me fugit. Vid. ANTONII *Bibl. Hisp. vet. Lib. VIII. cap. 2. n. 63. 64.* ECHARDI et QVETII de *Scriptt. ordin. praedicator. T. I. p. 519. sq.* FABRICII *B. L. Lib. XVII. p. 116. sq.*

n) Notarius regis Conradi III. et Friderici I. imperatoris, *Pantheon*, siue vniuersitatis libros chronicos XX. omnes omnium saeculorum et gentium historias complectentes, versu leonino condidit. Exstat locupletissime in PISTORII, *Scriptt. R. G. T. II. edition. nouissim. STRV VII. vide et MORAEVM l. c. p. 348.*

o) Siue *Villadeus*, patria Dolensis, Grammaticus et poeta clarus, cum Ysone et Rodolfo Anglico docuit Parisiis et circa annum cIo CC VIII. scripsit auide receptum illa aetate in scholis *doctrinale* puerorum, siue Grammaticam latinam, excerptam e Prisciano et versibus leoninis comprehensam, vt facile esset, totam mandare memoriae. Vitam Alexandri, editiones *Doctrinalis* et commenta enarrant LEYSERVS l. c. p. 767. FABRICIUS in *B. L. Lib. I. p. 177. 178.* Codicem *doctrinalis* MS. cum adnotationibus Iodoci Badii Ascensii et Io. Sinthenii recenset ECKHARDVS in *MSS. Quedlinb. p. 45.*

p) Nobilis Britannus, Scarburgensis Carmelitarum coenobii alumnus, rhetor et poeta laureatus sub vtroque Eduardo, Anglorum regibus, clarus. Scripsit de *guerris Scotiae rhythice*. Exstant quoque eius *versus ritbmici contra Artistas*. Scriptores de eo recenset OVDINVS de *Scriptt. eccles. T. III. p. 709.*

maxima ex parte Theodulo recentiores. Dantur plura versuum leoninorum genera, quae vero exponere superfluum esset, quum id ante me a viris doctissimis, Elia Maiore et Renato Moraeo factum sit ^q, qui in iis perscrutandis, quae ad versus leoninos pertinent, singularem quamdam adhibuerunt operam ^r. Ne igitur viros supra laudatos exscribere videar, ablego lectores ad eorum scripta doctissima, in quibus quoque copiose ὁμοιοτελευτα, in priscis obuia, aliaque ad hoc argumentum spectantia, collecta reperient.

XV

Hisce praemissis, paucis nunc de codicibus, editionibus Theoduli, in eumque commentariis agam necesse est. Tribus potissimum in edenda Theoduli ecloga codicibus manu scriptis usus sum, Guelferbytano, Helmstadiensi et Mulleriano. Atque hoc loco laudibus efferre decet illustrissimum Comitem A GOERZ, Maecenatem optimum, integerrimum ac de patria praeclarissime meritum virum, qui singulari erga me gratia atque humanitate suam in eo posuit operam, ut codicem Guelferbytanium acciperem. Neque etiam filere licet laudes LESSINGII, serenissimi ducis Brunsvicensis a Bibliotheca,

q) In dissertationibus de versibus leoninis, in GEBAVERI *dissertt. antholog.* recusis.

r) conferatur MORHOFFII *Vnterricht der Teutschen Sprache und Poesie.* P. III. cap. 9.

bliotheca, viri celeberrimi, qui indicem criticum trium Theoduli editionum, quae in praestantissima bibliotheca Guelferbytana inveniuntur, pro suo in Musas amore, mecum communicavit. Est autem codex membranaceus, et saeculo XI. ut Lessingio videtur, nitidissime conscriptus. In volumine, diversos medii aevi poetas continente, forma quarta, exstat Theodulus, XV. folia complens et textum, glossis et commentario liberum, exhibens. Poema Theoduli hic neque ecloga vocatur, nec tetraastichium; inscribitur autem *incipit Theodulus*. Quoad formam externam littera initialis E. rubro ac viridi coloribus distinguitur, singuli versus litteris initialibus maiusculis signati sunt, littera initialis cuiuslibet tetraastichi autem caractere maiori rubro conspicua est. Recentioris aevi manus adiecit glossas interlineares, quae quoque codicem ad alia emendatiora exempla recensuisse et rectiorem lectionem ad marginem adscripsisse videtur. Quod autem huncce codicem aliis putem esse anteponendum, in causa potissimum haec sunt, quoniam et aliae aliorum codicum bonae notae lectiones isto confirmantur, et praeterea plurimae ac vnicæ quidem, sine dubio verae lectiones, ei insunt, quibus ecloga multis locis facilior redditur atque politior. Accedit venerabilis illius antiquitas, accedunt denique octo versus, in fine additi, qui in omnibus aliis codicibus

codicibus pariter ac editionibus haudquaquam leguntur. Praeter hunc modo a me descriptum codicem duo alii in eadem bibliotheca habentur, qui tantum abest, ut illo sint praestantiores, ut ex mente potius Lessingii recentiores esse, et bonitate cum illo ne comparari quidem posse videantur. Ac recte quidem iudicasse Lessingium ex Marquardi Gudii bibliothecae catalogo, et quidem ex ducalis bibliothecae Vinariensis exemplo, facili negotio potest intelligi. Ibi enim de Theoduli ecloga haec litteris consignata leguntur: *ecloga sacra CCC LI. versuum hexametrorum. Codex est membranaceus. Inscriptio poematis illud tribuit S. Iohanni. Certant autem in alterno carmine Pseustis et Alithia, illa paganam theologiam ornat, haec christianam. Est autem haec ecloga Theoduli presbyteri, natione Itali, a monachis quibusdam plane perperam S. Iohanni Chrysostomo adscripta. Ad quae quidem verba manus SCHVRFLEISCHII, qui quam grauis hac in causa testis sit, nemo ignorat, adiecit: codex est integer sed recentior ^f. Id quod alia docta manus confirmat, quae ad eundem locum catalogi Codd. MSS. Gudii, separatim forma octaua impressi ^t, ad marginem scripsit: *Ist ganz vnd aus dem XV. Saeculo.* Codicem Theoduli Gudianum autem*

^f) Cat. Bibl. M. Gudii p. 548. Hamb. c1515CCVI. 4. anno. ^t) Prodiit Hamb. eodem anno.

autem eum alterutro Guelferbytano esse eundem, non nisi iis mirabile videri potest, qui, MSS. Gudii in bibliothecam Guelferbytanam transportata fuisse, ignorant. Horum enim emendorum causa etsi Schurzfleischius a serenissimo duce Vinariensi G V I L I E L M O E R N E S T O Hamburgum missus fuerat; is tamen, quum ipsum inter et Gudii filium, qui conditiones aequissimas, ab aliis postea non propositas, repudiauerat, de emtione non conueniret, re infecta redire coactus, e bibliotheca Gudiana magnam saltem librorum, typis exscriptorum, eorumque praestantissimorum copiam in Vinariensem intulit.

XVI

Codicem Helmstadiensem, non vidi, sed tamen ad vsus meos verti. Variantes enim illius lectiones Leyseri historiae poetarum medii aevi^u inueni insertas, descriptionem autem codicis viro doctissimo ac de re litteraria bene merito SCHIRACHIO, Professore Helmstadiensi, refero acceptam. Verum enim vero est chartaceus, forma maxima, atque vt ex inscriptione ad finem tituli patet, in monasterio S. Georgii prope Goslariam, Hildesienfis dioeceseos, saeculo ineunte XV. descriptus. Continet ille codex plurima alia scripta, maximam

maximam partem ab otioso cucullatorum grege profecta, praeterea versionem latinam fabularum Aesopi, quam in medio fere codicis excipit ecloga Theoduli, ultra sexaginta paginas implens. Textus ipse scriptus adparet litteris parum luculentis et scribendi compendiis obscurus plurimis locis redditus. Incipit ita: *in principio huius libri sunt principaliter quaedam inquirenda primo quae materia, secundo quae forma, tertio quis finis, quarto quis auctor, quinto quae utilitas.* De auctore nil nisi hoc legitur: *caussa efficiens est Theodulus, quod interpretatur servus dei, a theos, quod est deus, et dulus, servus; vel Theodorus, qui interpretatur, vir videns deum.* Plura non adduntur, sed statim differitur de utilitate libri. Textui ipsi glossae breuissimae interlineares subiunctae sunt, sed nullius fere pretii; verba quippe aliis verbis explicantur, sed plerumque finisire. Versibus duobus, aut quatuor singulis per omne carmen subiecta est explicatio vberior, at vero et ipsa exilis iudicii, neque criticae utilitatis. Maxima pars versatur in refutandis miraculis gentilium, et probanda veritate miraculorum V. T. quorum laudes canit in textu Theodulus. Referta sunt omnia sententiis *monachalibus*, siue ex opinione illius temporis sacris. Finem commentarii, qui monachum auctorem arguit, constituit votum pium,

ut ad veritatem nos ducat Christus. Sub finem illius leguntur ultimi hi versus:

Qua Pseustin vicit ratione poeta retexit
Virgo. quod dicit is namque Theodulus exit.

XVII

Codex Mullerianus, inscriptionem: *Theodulus cum commento*, a recentiori manu adiectam, prae se ferens, itidem est chartaceus, forma quarta, atque, ut omnes rationes ostendunt, saeculo XV. scriptus. Sic enim in fine legitur: *Explicit Theodulus cum commento. Anno domini LVIII. ipsa die Sancti Gregorii.* Indicari vero numero minori saeculum XV. sine multo labore ex litterarum ductu, qui ea tempora manifesto prodit, cognosci posse arbitror. Folia XXXI. complet ecloga, sed innumera compendiorum scribendi copia haud parum deformata ac lectu difficilis. Initium codicis fere hoc est: *Eclogarum tres sunt species, quae consistit in duris, vel amaris reprehensionibus, et huiusmodi ecloga usus est Horatius in sermonibus suis.* Ratione habita commentarii, quatuor plerumque singulis verbis textui subiuncti, dubium est, siue genus scribendi, siue res ipsae spectentur, utrum felicius fuerit istius parens, quod in obscuro latere ad hunc diem ei contigit, an futurus fuisset, si notum se fecisset posteritati. De auctore, qui Theodulus,
siue

siue Theodorus a commentatore nuncupatur, haec memoriae prodita sunt: *Autor primo in Italia studuit, deinde in Grecia apud Athenas, et ibidem episcopus factus est, ubi audiuit multas disputationes gentilium et christianorum, ad quorum similitudinem volens librum suum componere introducit pseustin et alathiam i. e. veritatem et falsitatem, more pastorum inuicem litigantium, qui mos est pastorum, ut sepius et facilius litigent, quam ceteri homines.* Sub finem commentarii legitur versus:

Ponitur hic finis perfecto carmine litis.

Quod attinet ad conditionem Manuscripti, vitiis scribendi abundat, partim ab ignorantia librarium, quae hisce temporibus tanta erat, quanta quum summa est, esse solet, partim a codice prauo, quo utebatur librarius, ortis. Nonnullas tamen lectiones exhibet, quibus aliorum codicum atque editionum lectionibus permagnum accedit pondus. Quoties in hocce libello de codice Mulleriano loquar, toties a me littera M. designabitur.

XVIII

Praeter codices memoratos notari debent membranaceus, quem possidebat I. O. A. L. B. F. A. B. R. I. C. I. V. S., inscriptus: tetraſtichium Theoduli^x; alius, cuius

x) Vide illius notas ad *Lib. V. cap. 45. p. 546.*
 TRITHEMIUM de S. E. itemque LEYSERVS l. c.
cap. 185. Hamb. cl. 15CC p. 294.
 XVIII. cf. Ej. B. G. Vol. X. C

cuius SANDERVS mentionem facit ^y, et tertius denique, qui cum Commentario Bernardi in bibliotheca regia Parisiensi exstat ^z. Eam vero ob causam in quibusdam codicibus ecloga vocatur tetraastichium, quia singula carmina quatuor versibus comprehenduntur ^a. De argumento eclogae Theoduli non est, quod copiosius loquar. Iterum enim atque iterum de eo differendi mihi fuit occasio. Ad stylum vero poeticum et dicendi genus quod attinet, pro ratione temporum in quae Theoduli aetas incidit, sermo per omne fere carmen est horridus ac parum elegans. Nihilo vero tamen minus auctor ingenii poetici passim dedit documenta et olim, imprimis eo tempore, quo studia humanitatis ac bonae litterae renasci incipiebant, a viris doctissimis lectus ac relectus atque saepissime impressus fuit. Itaque alienum ab hoc loco haud putavi, omnes, quotquot mihi innotuerunt, Theoduli editiones commemorare, ita tamen, ut de iis, quae in conspectum meum venerunt, paullo exponerem copiosius, neque etiam commentarios in Theodulum silentio praetermitterem.

XVIII

^y) *Bibl. MSS. belgic.*

^a) *FABRICII B. L. Vol.*

^z) *Histoire litter. de France* T. VIII. p. 678. sqq.

VI. p. 653,

XVIII

Nominat bibliothecae Petauianae catalogus ^b primam quod sciam, et si raritatis ratio habeatur, prae ceteris omnibus commendandam Theoduli editionem, clō CCCC LXXXI. forma quarta iuris publici factam. Deinde Theodulus cum octo auctoribus moralibus, sic dictis, in vulgus editus est. Inscribitur autem liber ita: Auctoris cum glosa, octo libros subscriptos continentes, videlicet Catonis *Theodoli*, Faceti, Cartulae, alias de contemptu mundi, Thobiadis, parabolarum Alani, Fabularum Esopi, Floreti. Impressi Lugduni clō CCCC LXXXVIII. die vltima Decembris. Est hic liber, vt omnes Theoduli editiones, in rarissimis habendus. Aliam illius editionem anni sequentis clō CCCC LXXXVIII. adducit ex IOANNIS DE LA CAILLE *historia impressionis* ^c, MAITTAIRIVS ^d, ita inscriptam: Auctores cum glossa, octo libros subscriptos continentes videlicet Catonis, Theodoti etc. per Iohannem Dupré (qui cum Ioanne de Prato idem esse videtur) Lugduni M CCCC LXXXVIII. 4. ^e

Sequitur *Ecloga Theoduli*. Impressa Liptkz per Conradum Kachelouen anno salutis M CCCC LXXXVIII.

C 2

LXXXVIII.

^b) p. 285.^d) *Annal. typograph.* T. I. p. 507.^c) *Histoire de l'imprimerie* p. 41.e) *Noua Miscellanea Lipsiensia* T. VI. p. 127.

LXXXVIII. 4. ^f Exhibet haec editio solum Theodulum, non cum ceteris scriptoribus, quos habet Lugdunensis de anno cld CCCC LXXXVIII. coniunctum, eundemque nouo auctoris haud nominati commentario oneratum. Inter vetusta Lipsiae monumenta typographica non est facile aliud, cui, si raritatem spectes, ex mente MENKENII ^g plus sit pretii, quam huic ipsi tribuendum, quippe nostra aetate tam raro obuium, vt MAITTAIRII et LEICHI ^h notitiam effugerit. Exstat haec editio, scribente LESSINGIO, in bibliotheca Guelferbytana, et olim eam possedit PETRVS BURMAN-
NVS ⁱ, cuius quidem bibliotheca fuit post mortem diuendita. Fuit autem typographus Kachelouen inter primos, qui artem hanc in urbem Lipsiam inuexit. Anno enim cld CCCC LXXX Widmanni librum de *doctrina numerorum* officina sua emisit, quo quidem libro omnium, quos Lipsia excudit, non facile est ullus antiquior. Errat Burmannus, dum, sine urbis nomine hanc Theoduli editionem publicae luci expositam fuisse, scribit. Quid quaeso enim vocabulum *Liptkz*, sub finem libri expressis characteribus notatum, aliud, quam nomen urbis, significet?

f) *Biblioth. Menken. T.I. in anal. typograph. Lips. p. 399.* ab eius origine ad an.

g) *Nov. Misc. Lips. T. cld Id XVII. VII. p. 711.*

h) *De origine et incrementis typograph. Lips. it. p. 26.* i) *Eius Traiect. erudit.*

significet? *Externus libri nitor*, inquit MENKENIVS^k, *etsi per se spectetur mediocris, tamen pro aetate illa tolerabilis videri possit, nec ita hic, ut in plurimis illius saeculi operibus, characterum elegantiam desideres.* Exornata est haec editio figura, a qualicunque artifice in lignum incisa, in qua imago urbis, et pascentes gregem suum Pseustis, Alithia et Phronesis conspiciuntur. Praecipuarum rerum index, qui hic *registrum* vocatur, secundum alphabeti ordinem confectus, accessit, brevior quidem, nec nisi summa complectens. Cuius vero indicis si formam spectes, prorsus talis videtur esse, quales hoc imprimis tempore libris novis maxime Germanorum accedere solent. Atque hoc nomine hunc librum in rarioribus habendum esse, concedendum est hoc magis, quo pauciores illius aetatis tali rerum potiorum indice instructos libros licet ostendere^l. Editio Kachelouenii, post tres annos secunda vice LXII. foliis satis nitide excusa, hanc inscriptionem litteris maiusculis prae se fert: *Egloga Theoduli.* Figura ligno insculpta eadem est, quae in editione de anno cdo CCCC LXXXVIII. exhibetur, nisi quod hic coloribus illuminata videatur. Additus itidem est rerum praecipuarum index, adposito folii, quo exstant, numero; at vero sub finem legitur: *et sic*

C 3

explicit

k) *Nov. Misc. Lips. T. VII. p. 712.* 1) *Eadem l. c.*

explicit liber Theodoli de quo sine sit benedicta gloriosa trinitas per secula seculorum Amen. Egloge Theoduli finis impressa Liptkz per Conradum Kachelouen. Anno salutis M CCCC LXXXII. Accepi hanc editionem admodum raram, qua Maittairius non ullam nouit antiquiorem^m, ex speciali beneuolentia viri praecellentissimi ac doctissimi NEVHVSII, Architecti ac Senatoris lipsiensis meritissimi et bibliothecae senatus lipsiensis praestantissimae praefecti, qua quidem in re et vir clarissimus pariter ac doctissimus, THIEMIVS, a bibliothecae custodia, officia mihi, laude digna, praestitit. Semper haecce editio κατ' ἐξοχην Lipsiensis a me vocabitur. De ea quidem MENKENIVSⁿ: Leichius, inquit, aliam eclogae Theodulianae editionem Anno clō CCCC LXXXII. repetitam, Conrado huic tribuit, nisi quod facile crediderim, errore operarum factum sit, ut in annum clō CCCC LXXXII. sit reiecta, quae adsignanda fuisset anno clō CCCC LXXXVIII. editio. De quo ne dubitem, illud inprimis facit, quod in loco, quo recentioris huius editionis mentionem facit, citatum a Leichio videam Burmannum, in cuius libro una anno clō CCCC LXXXVIII. editio, non illa altera memoratur. Quae vero omnia falsa esse, ex supra

in

m) *Annal. typograph. T. I. p. 551. vide Cat. Frid. Bened. Carpzouii P. II. p. 118.* n) *Nov. Misc. Lips. T. VII. p. 712.*

in medium adlatis luculenter adparet. Quoad fidem, huic editioni tribuendam, id probe tenendum est, quod collatis antiquioribus editionibus intellexi, inter lectiones, partim vehementer commendandas, partim haud spernendas, in omnibus negligentiae librariorum deprehendi vestigia, ac nullam omnino, singulatim suam, ita esse comparatam, ut verus ac tolerabilis eclogae sensus ex ea effici possit. Quam ob causam haud vnam modo alteramue in describendo textu Theoduliano sequutus sum, sed ex omnibus eas, quae mihi optimae videbantur, lectiones elegi, variantes autem in notulis adpersis addidi, quo et antiquioribus editionibus carere possent lectores, et, si mea lectio minus placeret, in eius locum aliam, quamcunque tandem vellent, substituerent.

Eodem anno c^lo CCCC LXXXII. *Egloga Theoduli* foliis L.I. forma quarta Coloniae emissa est °. Sic enim in fine scriptum est: *Egloge Theoduli cum notabili commento feliciter finem habent. Impresse in sancta ciuitate Coloniensi per Henricum Quentell. Anno incarnationis domini M CCCC XCII. tercio nonas Septembris.* Index adiectus est, ut in lipsiensi, sed sine foliorum, quibus res praecipuae continentur, numero: qua quidem ex re coloniensem ante

C 4

lipsiensem

o) MAITTAIRE l. c. T. I. p. 551. coll. *Bibl. Frcf.* p. 343.

lipsiensem impressam fuisse, haud obscure intelligi
 posse videtur. Initium commentarii hoc est: *Circa
 inicum huius libri sciendum, quod Auerrois circa
 prologum phisicorum dicit, quod quatuor sunt que
 impediunt humanam naturam. scilicet ignorantia
 taciturnitas, defectus et viciu. contra ignoran-
 tiam inuentum est quadruuium videlicet quatuor
 artes liberales sicut musica, geometria, arithmetica
 et astronomia, sed contra taciturnitatem inuentum
 est triuum, id est tres artes liberales de eloquentia
 sermonis sicut Grammatica loyca rethorica cet. De
 auctore dicitur: Causa efficiens huius libri fuit qui-
 dam nomine Theodolus, qui primo studuit in Italia
 et postea studuit in Grecia et ibidem effectus est
 episcopus qui vidit diuersas disputationes saraceno-
 rum et christianorum. Ad quorum similitudinem
 volens librum suum compilare introduxit et Ala-
 thiam id est veritatem et falsitatem sub forma pasto-
 rum disputantium. Editiones lipsienses ac haec
 colonienlis, quae, vt infra monstrabo clo CCCC
 LXXXV. iterum prodiit, vno eodemque com-
 mentario, ad diuersos tamen codices impresso, in-
 structae sunt; quis illius vero sit auctor, vix di-
 cere, quum eius nomen nusquam adpareat, cui-
 quam certo licet. A Burmanno, vt sequentia
 docent, falso Bernardo tribuitur. Ciuem lipsien-
 sem auctorem commentarii suspicatur Menke-
 nius,*

nus P, quia Lipsia olim, instauratis nondum sacris purioribus, ingenii et doctrinae mediocris sat multos monachos ostenderit, nec deinde opus hoc usquam editum fuerit. Prius autem vi probandi carere, et posterius, ut supra demonstrauius, falsum esse, quis est, qui non videat? Lessingius commentarium Patringtono sine testibus adscribit. Vtuncque se res habeat, fama, quam tali labore acquirere potuisset auctor, aut nulla, aut valde leuis est. Conspicua enim, et adfirmante verissime Menkenio q, per totum opus *monachalis* eruditio, et ignauum quoddam, putidos scholasticorum fontes consecretandi, magnosque rerum ac verborum, utcunque se obtulerint, nullo habito delectu, acervos construendi, a maioribus denique tradita opinionum monstra non suae tantum aetati, sed feris etiam posteris commendandi studium. Quidam *Georius Kleber* quemadmodum folio XV videre est, litteras quatuor foliorum initiales striis rubris exornauit passimque manus qualiscunque nullius momenti glossas, verba Theoduli verbis explicantes, subiunxit. Officio meo non essem facturus satis, si hoc loco viri celeberrimi ac litteris tuendis nati BELII summam erga me humanitatem non iustis ornarem laudibus, nec gratias viro doctissimo persoluerem quas possum maximas. Me rogante enim

C 5 praestan-

praestantissimus vir hanc editionem coloniensem e
praeclarissimis academiae lipsiensis cimeliis ad me
mittendam curavit, eaque re suum in litteris pro-
mouendis feruorem demonstravit. Qua quidem in
caussa nec SCHWABIVS, vir doctissimus et Pro-
fessor meritissimus mihi defuit, quin potius singu-
larem officia tribuendi voluntatem declaravit. Co-
loniensis nomen imponam libro, quoties illius men-
tionem facturum sum.

Habemus porro eclogam Theoduli, cum com-
mento Coloniae cIo CCCC LXXXVIII 4.
editam ^r, et sequenti anno ibidem in lucem da-
tam ^f. Est et impressa inter auctores octo opuscu-
lorum vt Catonis, Faceti, Matthaei Vindocinen-
sis etcet. per Stephanum Baland Lugduni cIo Io V.
4. ^c eodemque anno prodiit sub titulo: *Theodolus
cum commento. Impressus per Richardum Auzoult
commorantem Rothomagi pro Roberto Mace anno
millesimo quingentesimo quinto die I. Aprilis* ^u.

Lubet hoc loco adiungere editionem peranti-
quam, non addita mentione loci, anni impressio-
nis et impressoris, forma quarta, editam, LXV.
folia

^r) MAITTAIRE l. c. p. 605. ESCHENBACH
T. I. p. 582. de poet. christ. sacr. Sect. II.
§. 23.

^f) HALLERVORDII ^t) FABRICII B. L. Lib.
Bibl. curios. p. 385. BEVG- XVIII. p. 654.

HEMII incunab. typogr. p. ^u) MAITTAIRE T. V.
433. MAITTAIRE T. I. P. I. p. 12.

folia continentem et litteris romanis inscriptam: *Theodolus cum commentario.* Circa initium: *prologus.* Incipit *prologus in Theodolum.* Commentarius ita incipit: *multi licet magno excellenti ingenio viri ad praesentis libelli expositionem se applicauerunt, tamen haud iniuria labor iste, quem aggredior, superuacuuus atque superfluus videbitur. Dabo equidem operam, quantum magis valuero, quo minus superfluus reperiar: nec intendo quouis modo ab his quae ab aliis bene conscripta fuerunt ex arrogantia recedere.* De auctore eclogae haec memoriae prodita sunt: *caussa efficiens est pene ignota dicunt tamen aliqui quod Theodolus ipsum composuit. Alii dicunt, quod Ioannes Chrysostomus doctor Theologus eminentis scientiae. Alii dicunt aliter, sed super hoc non est curandum multum.* Et EGO CREDO, quod Theodolus non sit proprium nomen auctoris, sed nomen nouiter inuentum et fictum secundum proprietatem rei et materiae. Sub finem: *sanctissima explanatio Theodoli finit feliciter.* Quod ad commentarium attinet, illum ab homine barbaro, qui prima grammaticae neglexerit rudimenta, compilatum esse, particula, a nobis excerpta, et multa alia, in eo obuia, lectores docere poterunt. Glossae manu scriptae autem, ut omnes, quotquot in priscis editionibus reperi, leuissimi momenti sunt. Possidet hanc editionem

tionem doctissimus MULLERVS, a quo accepi. Quam copiose FREYTAGIVS * editionem describit, a nostra videtur esse diuersa. Non solum enim alia inscriptione instructa est: verum etiam ad alium codicem impressam esse video. Κατ' ἐξοχην *veterem* adpellabo. Memoranda porro est praecedenti consocianda editio: *Liber Theodoli cum commento nouiter impressus. Venundatur Londoni apud bibliopolas in cimiterio sancti Pauli. Commentarius, si a variantibus lectionibus quibusdam recedimus, cum praecedenti idem est. Sub finem legitur: sanctissima explanatio Theodoli finit feliciter. Impensis Iodoci Pelgrim et Henrici Iacobi. In hoc opere sociorum. Anno clō CCCCC VIII. 4. L folia complet, in figura autem, ligno incisa, sex personae conspiciuntur, quarum tres genua flectunt, tres sedenti auscultant. Hanc editionem et praecedentem ad eosdem codices in lucem exiisse, non est vero simile. Certe in vtraque lectiones, a se valde discrepantes, leguntur. Atque haec eadem est editio, quam infra simpliciter *Londinensem* adpellaturus sum. Dedit mihi eam illustris Mulleri beneuolentia mutuam y.*

Ecloga

x) *Appar. litter.* T. I. dulum cum expositione p. 497 — 501. clō Io VIII. 4. quae editio

y) *Catalogus bibliothec. Bodlejan.* recenset Theod. differt.

Ecloga Theoduli, teste Maittairio ^z, anno cIo Io XV 4. in vulgus edita, ita inscripta est: *Theoduli liber cum commento: impensis Wynandi de Worde Londiniis in Fletestrete sub intersignio solis commorantis: anno millesimo quingentesimo decimo quinto, die X mensis Martii.* Quam denique exceperunt editiones Ioannis Kaenerii, cum libro *de contemptu mundi* Lugduni cIo Io XXXVIII. ^a et Goldasti, in eiusdem *manuali biblico*, seu *enchiridio sacrae scripturae* excusae ^b. Quem ad codicem seu editionem Goldastus Theodulum imprimendum curauerit, ignoro. Hoc autem neque ad codices, neque ad editiones, quibus nos vti sumus, a Goldasto factum esse, pro certo adfirmare licet. Dici enim vix potest, quanta vitiorum copia referta sit Goldasti editio. Si qui vero sunt, qui editiones lipsienses, colonienses, ac londinensem paullo penitius intueri velint, multas fane guelferbytani ac helmstadiensis codicum bonas lectiones in iis inesse intelligent, vt adeo credendum sit, si vel vnicam ad manus habuisset Goldastus, emendationem ab eo Theodulum fuisse editum.

XX

^z) T. V. P. II. p. 284.

G E B A V E R V M l. c. p. 347.

^a) *Biblioth. Barberian.*

P. II. p. 454. R E N A T V S

M O R A E V S l. c. apud

^b) p. 22. sqq. Francof.

cIo IoC XVIII. 8.

Multi quidem, ex editionis londinensis glossatoris sententia magno et excellenti ingenio viri ad Theoduli expositionem sese accinxerunt, at vero aut plures commentarii non exstant, aut multos in tenebris delituisse oportet. Nam praeter a se inuicem discrepantes in Theodulum commentarios, de quibus supra sententiam tuli, non nisi duo, quod sciam, supersunt, Patringtoni nimirum atque Bernardi labores, de quibus antea, quam huic scriptiunculae finem imponam, paucis differam necesse est. Non mirum autem cuiquam videri debet, tot commentarios in vnam eclogam scriptos fuisse, quando quidem superiori aetate, nulla monachis, sordidissimo alioqui otio torpentibus maior exspectari gloria potuit, quam scribendis eiusmodi in argumenti sacri scriptores macilentis commentariis ^c. Fuit Bernardus Syluestis vltraiectensis clericus circa annum c l o C X clarus, atque, vt tunc erant tempora, multam Theologiae atque Philosophiae laudem consequutus ^d. Ex aliis illius ingenii speciminibus nominabo hic tantummodo inter ceteros eminentem commentarium in eclogam Theoduli, in quo diuinas historias et saeculares fabulas

c) N. M. L. T. VII. O V D I N V S l. c. T. II. p. 714.

p. 1005. coll. T. II. p. 480.

d) SIGEBERTVS *gemblac*. POSSEVINVS l. c. T. I. l. c. cap. 169. p. 157. p. 229.

bulas allegorica expositione dilucidauit. Nondum quantum ego quidem iudicare possum, utque ab aliis recte obseruatum est ^e, illud Bernardi opus bibliothecarum claustra perrupit. Certe ab omnibus commentariis, quos aut manibus tenui, aut de quibus alii cognitionem dederunt, multum differt. Et si enim Burmannus ^f commentarium editioni Kachelouenii adiectum, Bernardi opus esse iudicat, tamen, quem ipse adducit, PEZIVS ^g, falso haec dici, docere potuisset Burmannum. Is enim codicem commentarii MSC. windbergenensis monasterii ipse inspexerat, cuius quidem initium hoc esse adfirmat: *Liber aequiuoce dicitur, nam liber appellatur Pergamenum.* Praefatio haec commentario praemissa est: *dilectissimo domino suo, sacrosanctae Traiectensis sedis episcopo, Conrado, suorum minimus clericorum, Bernardus, gregem sibi a deo commissum sic pascere, ut a summo pastorum Christo mereatur audire: euge serue bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis intra in gaudium domini tui* ^h. Atqui nihil horum habent quos recensuimus commentarii. Praeter memoratum codicem windbergensem commentarius Bernardi manuscriptus

e) N. M. L. T. VII. *thes. anecdot. nouissim.* §. 68. p. 714. p. 48.

f) *Traiect. erud.* p. 26.

h) MARTENE et DURAND *Collect. veter. Scriptt.*

g) *Diff. isagog. in T. I.* et monim. T. I. p. 512.

scriptus in parisiensi regia, in ciuitatis leidenensisⁱ aliisque bibliothecis adseruatur. Qui etsi olim auctoritatis atque existimationis habuit multum^k, talis tamen non videtur esse, qualem scripsisse nostrorum hominum aliquis cupiat^l, ita melioribus tinctus litteris, ut bene sciat utilia, ab iis, quae sunt nihili, distinguere. In epistola dedicatoria^m ad Conradum episcopum, quae praefationis loco est, enarrat Bernardus causas, quae ipsum, ut Theodulum commentario illustraret, commouerint, simulque de ratione, qua in contexendo hoc opere usus sit, nos facit certiores: *Primum enim, inquit, quicquid in librorum principiis moderni et antiqui requirenda censent, proposui et exposui. Deinde Theodoli eclogam ad litteram et allegorice et plerisque in locis moraliter explanaui. Nouissime vero dictionum quoque naturam pueris pueriliter aperui.* Qua quidem ex re commentarii Bernardi eandem fere esse naturam, quam in reliquis glossatorum foetibus

i) N. M. L. T. VII. p. 713. Nescio an codex quem Boxhornius possidebat Leidae (LEYSER l. c. p. 299. DESSELI Bibl. belg. p. 359.) cum hocce idem sit. cf. *Histoire littéraire de la France* T. VIII. p. 679.

k) *Hist. litt. de la France* l. c. On juge par le grand nombre d'exemplaires de son ouvrage (Bernardi) qui se

trouvent encore, qu'il a été autrefois estimé des Gens de Lettres.

l) *Quelque cas qu'on ait fait de ce commentaire dans les siècles antérieurs, on ne lui feroit pas apparemment le même accueil en nos jours.* *Histoire litt. de la France* l. c.

m) MARTENE et DURAND l. c.

foetibus animaduertimus, vel facillimo negotio potest demonstrari.

XXI

Scripsit denique commentarium in eclogam Theoduli STEPHANVS PATRINGTONVS, siue Petringtonus, Eboracensis, Theologiae doctor oxoniensis, monachus Carmelitanus, ordinis sui *Provincialis*, episcopus vltimo tempore Meneuensis et Cicestriensis ⁿ. Is vero ipse Stephanus Patringtonus est, quem LELANDVS ^o Patrendunum, POSSEVINVS ^p, HENDREICHIVS ^q et LEYSERVS ^r Stephanum *anglicum* nominant, et commentarium in Theodulum conscripsisse perhibent. Diem obiit supremum Stephanus anno cId CCCC XVII. ^f Vtrum illius commentarius publicatus sit, ignoratur. Namque ex omnibus, quos descripsimus, commentariis ne vnicus quidem prae se fert nomen auctoris.

XXII

Antea vero quam finem dicendi faciam, paucissima adiicienda videntur ad monendos lectores. Neque

n) BALEVS de <i>Scriptt. Britan.</i> P. I. Centur. VII. n. 43. p. 538. edit. Opor. Basil. cId Id LVIII. fol. B Z O V I V S in <i>annal. eccles. Baron. cont.</i> ad an. cId CCCC XVIII. n. XXX. p. 596. Col. cId Id C XXII. fol. FABRICII B. L. Vol. VI. p. 592.	o) De <i>Scriptt. britan.</i> P. II. p. 514.
p) <i>Appar. Sac.</i> T. II. p. 432. Col. cId Id C VIII. fol.
q) <i>Pand. brand.</i> p. 193.
r) l. c. p. 299.
f) FABRICIVS l. c. LELANDVS l. c. |
|--|--|

que ad vnum alterumue codicem MSC. seu editionem textum recudendum curavi, neque commentarium subiunxi, ex rationibus supra commemoratis: quae vero in hac noua editione praestiterim, indicaui. Commentario mythologico eclogam onerare post tot virorum doctissimorum opera, quae exscribenda mihi fuissent, neutiquam videbatur necessarium. At enim in vsum tironum notae mythologicae adponi potuissent. Quamquam vero illius lectionem multis voluptatem creaturam esse, non sine causa contendere posse videatur; non tamen suadeo, vt fabularum mythologicarum studiosi tirones adeant Theodulum. Ergo Theodulus denuo edi non debuisset. Quasi vero praeter tirones non essent, qui legant Theodulum. Immo vero plures rei litterariae amatores non solum desiderarunt nouam editionem, verum etiam si hoc negotium expedirem, pergratum multis me esse facturum, adfirmarunt. Atque in tanta Theoduli editionum, vitiis quam maxime refertarum, raritate, spes est, fore, vt, quam trado, editionem aequi bonique faciant lectores. Quam si reliquis castigatiorem politioemque esse iudicaturi, et conatus meos eodem, quem aliis poetarum christianorum, e. g. Sedulii, Prudentii aliorumque editoribus praebuere, assensu comprobaturi sunt, omnia me per eos consequutum putabo. Scripsi Vinariae pridie Nonar. Ian. cIdo IdCC LXXIII.

A D D E N D A

Nostra, de Theodulo commentatione impressa, in manus incidit recentissimus et aeque summo acumine ac doctrinae vbertate conscriptus LESSINGII libellus: *Zur Geschichte und Litteratur. Aus den Schätzen der Herzoglichen Bibliothek zu Wolfenbüttel. Erster Beytrag.* in quo celeberrimus auctor ad quaestionem, ipsi a me anno praeterlapso propositam, respondit^t. Tum vero a viro doctissimo petii, vt bibliothecae Guelferbytanae codices Theoduli manu scriptos pariter ac editiones pro sua in me humanitate recenseret. Precibus quam benignissime respondit, misitque editionum, quae ibi habentur, indicem, addita descriptione codicis cuiusdam, quem reliquis bonitatis palmam praeripere, saeculoque XI. scriptum esse, me fecit certior. Atqui eodem tempore accepi opera illustrissimi Comitis A GOERZ, supra laudata, codicem Theoduli membranaceum, in praecedentibus descriptum, ad quem descriptionem Lessingii non quadrare, lecto demum illius libro, in quo rem copiosius expediuit, penitus intellexi. Itaque hoc loco et ea, quae supra minus recte a me, inuito scilicet, scripta sunt, emendari, et alia atque alia, huc pertinentia, e libro memorato adiici posse videbantur.

D 2

bantur.

t) p. 248.

bantur. Tres nempe exstant in bibliotheca Guelferbytana codices MSS. quorum antiquissimus, folio minori, saeculo XII. scriptus, volumine, diuersos medii aevi poetas latinos complectente, continetur. Textus glossis et commentario liber est. Poema autem neque ecloga vocatur, neque tetrastickium, sed inscribitur: *incipit Theodulus*. Secundus codex, forma octaua, habetur in *volumine miscellaneorum*, ex quo LEIBNITIVS quasdam Bennonis, episcopi Misnensis, scriptiunculas, in introductione ad tomum II. scriptorum Brunsvicensium p. 34. publicatas edidit. caret itidem glossis et commentario, et inscriptio cum praecedenti eadem est. Post Theodulum scriptus est eadem manu *Ouidius de Nuce*. Tertius denique, qui in manus meas venit, forma quarta, continetur volumine, in quo praeter fabulas Anonymi elegiacas, *Neueleti Mythologiae aesopicae* insertas, exstant et *Desuasiones Valerii ad Rufinum ne ducat uxorem*. Ex mente LESSINGII reliquis recentior, iisque bonitate inferior est. Adducit auctor ex codice octo versus, in fine additos, quos hoc tempore et nos descripsimus, quibusque omnes aliae editiones et codices carent. Hanc de iis fert sententiam: *wer erkennt hier nicht das Gemächt eines noch spätern und noch barbarischen Mönchs? So schlecht auch die Verse des Theodulus sind, so sind sie doch nicht so*

so gar erbärmlich, als dieser abschäuliche Schwanz.

Qua quidem ex re hunc codicem eundem esse cognoui, quem supra dixi a me cum MSCto Mulleriano fuisse collatum. Qui vero quamquam saeculo XI. seu XII. recentior est, nihilo vero tamen minus veritati consentanea sunt, quae de illius bonitate supra in medium attuli. Non solum enim bonae codicis Helmstadiensis lectiones hocce codice maxima ex parte confirmantur, verum etiam probae notae ac verae lectiones ei insunt, quas in aliis, quas vidi, editionibus deesse intellexi. Ne defint exempla, contemplantur quaeso lectores *at v. 8. calcamus v. 19. viridantibus v. 83. mandat v. 153. chori v. 154.* vt alias omittam. Quam quidem sententiam si quis cum ea conferre velit, quam tulit LESSINGIUS ^u de primo et antiquissimo Theoduli codice, aut eum, quo vti sumus, a vetustiori descriptum, aut saltem ad hunc emendatum esse, animaduertet. Ex quibus omnibus satis luculenter patet, codicem, in commentatione nostra descriptum, esse eundem, quem e Gudiana bibliotheca in Guelferbytanam illatum et a Schurzfleischio ad saeculum XV. relatum fuisse, demonstraui. Commentarium editionum Colonensium ac Lipsiensium Lessingium sine testibus Stephano Patringtono adscripsisse, dixi. Sed pagina CCLII. libri laudati

D 3

indicat,

^u) L. c. p. 250. sq.

indicat, quod *Lauterbachius*, cui quondam cura bibliothecae demandata erat, in titulo editionis cuiusdam, eam *cum Scholiis Stephani Oxoniensis* prodiisse, scripserit. Ad ea, quae LESSINGIUS de editionibus Theoduli Guelferbytanis doctissime differuit, nil addere lubet, (nam et nos ea in caussa longi fuimus) nisi quod antiquissimam de anno cIo CCCCLXXXVIII esse statuatur, quum editiones anni cIo CCCC LXXXI. et cIo CCCC LXXXVIII. exstare, supra docuerimus.

P R O L O G V S •

*ethiopum terras iam ^b fervida torruit
aestas,*

*In ^c cancro ^d solis ^e dum voluitur aureus axis ^f;
Compuleratque suas tiliae sub amoena ^g capellas
Natus ab Athenis pastor, cognomine Pseustis:
Pellis pantherae cui corpus texit utrinque ^h*

5

D 4

Discolor,

a) Ecloga nostra, versibus amoebaeis conscripta, in tres partes diuidi potest, in prologum, ipsum argumentum et conclusionem. Prologus continetur versibus I—XXXVI.

b) Codex Fabricii *cum*. vide *Bibl. Graec. Vol. X. Lib. V. cap. 45. p. 546.*

c) Editio GOLDASTI habet *iam*.

d) Mense Iulio, quo sol dicitur consistere in signo caelesti cancri.

e) Refertur a veteri commentatore *solis* ad praecedens *cancro*. Ac male quidem.

f) Axis secundum Pa-

piam, quem commentator sequitur, est septentrionalis linea recta per mediam pilam Sphaerae.

g) Editio antiqua apud FREYTAGIUM in *Appar. litter. T. I. p. 499. umbra.*

h) *Utrinque* occurrit in codice Guelferbytano et editt. Col. et Lips. In Codd. et reliquis editionibus male legitur *utrumque*. Nostram autem lectionem praefendam esse, quis est qui non videat? Ridicula sane est explicatio *utrumque* a commentatore in medium adlata. Significare nimirum putat *corpus et animam*.

- Discolor, et rigidas perflavit fistula buccas,
Emittens sonitum per mille foramina vocum.
At ⁱ fontem iuxta pascebat oues Alathia,
Virgo decora nimis David de ^k semine regis,
10 Cuius habens citharam fluvii percussit ad ^l undam.
Substiterat fluvius, tanta dulcedine captus,
Auscultando quasi modulantis carmina plectri:
Iseque balantum ^m grex obliuiscitur esum.
Non tulerat ⁿ Pseustis, sed motus felle doloris ^o
15 Littoris alterius proclamat ab aggere tutus:
Cur alathia canis rebus stultissima mutis? ^p
Si iuuat, ut vincas, mecum (est) ^q certare potestas.
Fistula nostra tuum cedit, si vincis in usum: ^r
Victa dabis citharam; legem calcamus ^s in aequam. ^t*

Illa

i) Sic legitur in Cod. Guelf. in omnibus reliquis ad.

k) Editt. Col. et Lips. habent: *Virgo decora nimis de David semine regis.*

l) Col. et Lips. volunt ad undas.

m) In Col. *balatum*.

n) In edit. GOLDASTI reperitur: *non tulit haec, quod praeferrem, si vel in vnico, praeter Goldastum, haberetur.*

o) Haud sane video, qui factum sit, ut in codicem M. pariter ac editiones Col. et Lips. irrepperit *draconis*.

p) Id est brutis; male Col. *mutus*.

q) Col. et Lips. *metum est*.

r) In nostro Cod. exstat:

Fistula nostra tuum, si vincas, cedat in usum.

MS. Guelferb. tamen potiori iure sequutus sum.

s) Sic Codex Guelf. in reliquis *coeamus*.

t) Ita omnes praeter Goldastum, qui vult *vnam*.

*Illa refert^u: nec dicta mouent, nec^x praemia 20
mulcent*

*Me tua nunc^y adeo, quia vulnere^z mordeor uno: ^a
Quo res cunque cadit^b, testis ni (nisi) sedulus
adsit,*

Si victus fueris, non me^c vicisse fateris. ^d

Sed quia mutari nescit sententia veri,

En adaquare gregem, simul et releuare^e calorem, 25

Nostra venit Phronesis, sedeat pro iudice nobis.

Pseustis ait^f: video, quod eam fors obtulit ^g ultro,

Huc ades o Phronesi: nam sufficit hora diei,

Vt tua^h iam nostro postponas seria ludo.

*Tunc mater Phronesis: adaquatoⁱ me grege quam- 30
uis*

Accelerare domum iussisset uterque parentum;

D 5

Nec

u) i. e. respondet.

x) Cod. M. *ne*.

y) Idem *nec*.

z) i. e. vnicus tantum-
modo scrupulus in me in-
fixus est.

a) MS. M. *vna*.

b) Cod. Guelf. *cadat*.

c) Edit. Lips. et Col. *me
non*.

d) In Cod. M. versus 22.
et 23. contra omnium co-
dicum fidem ita leguntur:

Si victus fueris non me vicisse
fateris,

Quocunque res cadit, nisi te-
stis sedulus adsit.

e) Male Londin. *reue-
lare*.

f) Sic docta manus ad
marginem Codic. Guelf. ad-
scripsit, quam lectionem
quoque confirmat Golda-
stus. Omnes reliqui habent
ad haec: Cod. M. *ad hoc*.

g) Male Goldastus et
edit. Lond. *detulit*.

h) Edit. Lond. *tuo*.

i) Col. et Lips. *adaquare*.

*Nec dubitem^k poenas, si quicquam tardo, paratas;
 Laeta^l feram, talis praesumens gaudia litis.^m
 Perge prior Pseusti, quia masculusⁿ, illa^o sequaci
 35 Aequabit studio. Tetras^p sit^q in ordine vestro,
 Pythagorae numerus^r: sol augeat obsecro tempus.*

k) Ita Cod. Guelf. et recte quidem. In editt. Lond. et Gold. exstat *non dubito*: in Cod. Helmstad. *ne dubitem*: in editt. Col. et Lipsf. *nec dubito*.

l) Tamen eas.

m) In Edit. Col. v. 24 — 29. post versf. 33. repetuntur.

n) Cod. M. *masculis*.

o) Alathia.

p) Quem inter symbolicos numeros locum quaternario tribuerit Pythagoras, et quid in eius theologia, physiologia et ethica significet, tam diuersis agitatum et disputatum est veterum et recentiorum opinionibus, ut post molestissimam earum omnium disquisitionem, multo incertior discedas, quid Tetractys pythagorea sibi velit, quam ante id susceptum fueris. Quidam magni nominis viri, qui Pythagoram a Iudaeis purioris doctrinae semina accepisse credunt, innuisse

eum putant, venerabile nomen tetragrammaton יְהוָה; quam vero sententiam, alii, tanquam fabulam recte reiciunt, Pythagoram aliquid a Iudaeis accepisse, negantes. Nec defuere antiquioribus temporibus, qui, quatuor animae facultates, ex quibus veluti partibus animam humanam componebant, a Pythagora intelligi vellent. Alii ad animam mundanam, alii ad quatuor virtutes cardinales, alii ad quatuor elementa Pythagoram respexisse autumant. Alii in alias eunt sententias. Nobis, ad explicandum hunc locum, adnotasse sufficiat, numerum quaternarium fuisse omnium perfectissimum, primum, et radicem omnium. Copiosius ea de re agit cel. BRVCKERVS in *Histor. critic. Philos.* T. I. p. 1052 — 1054.

q) Lipsf. et Col. *sit tetras*.

r) Cod. M. *numeros*.

A R G V M E N T V M.

P S E V S T I S

Primus ^f *creteis* ^t *Saturnus* ^u *venit ab oris,* ^x
Aurea ^y *per cunctas disponens saecula terras.* ^z
Nullus ei genitor nec quisquam tempore maior
Ipso gaudet auo superum ^a *generosa propago.*

40

A L A T H I A

Incola primus homo fuit in viridi paradiso,
Coniuge vipereum ^b *donec suadente venenum*
Hausit, eo ^c *cunctis miscendo pocula mortis.*
Sentit adhuc proles, quod ^d *commisere* ^e *parentes.*

P S E V S T I S

Splendorem ^f *tanti non passus Iuppiter auri*
Expulit illatis patrem crudeliter armis.
Discolor ^g *argenti* ^h *mundi successit* ⁱ *imago,*
Et iam primatum dedit illi curia diuum.

45

ALA.

f) Cod. M. <i>primis</i> .	c) Glossa in Cod. Guelf.
t) Editt. Col. Lipf. et	<i>cum eo.</i>
Cod. M. <i>ceteris</i> .	d) Goldast. <i>quae</i> Cod.
u) C. M. <i>Saturinis</i> .	Helmst. <i>quod</i> .
x) Idem <i>horis</i> .	e) Cod. M. <i>commiscere</i> .
y) Edit. Lond. <i>aureas</i> .	f) Gold. <i>splendorum</i> .
z) C. M. <i>terrae</i> .	g) Editt. Col. et Lipf.
a) Cod. M. <i>superno</i> . Gold.	<i>discolor</i> .
<i>superam</i> .	h) Sic omnes Codd. prae-
b) C. M. <i>vipereum</i> .	ter M. qui habet <i>argento</i> .
	i) Gold. <i>lucescit</i> .

ALATHIA

Exulat ^k eiectus de sede pia protoplastus,
 50 Ac ^l cinis in cinerem naturae mutat honorem;
 Ne tamen aeterni temeremur ^m stipite pomi, ⁿ
 Flammeus ^o ante fores vetat ensis adire volentes. ^p

PSEVSTIS

Egregio Cecropi ^q debetur caussa litandi,
 Ille, bouis ^r primo rimatus ^f viscera ferro,
 55 Sacra Ioui ^t statuit, quae posteritas celebrauit
 Condidit Athenas: adiuvit ^u nomine Pallas. ^x

ALATHIA

Immolat ante deum Cain, de semine frugum;
 Frater Abel iustus dedit acceptabile munus,
 Sponte ferens agnum, talis decet hostia Christum:
 60 Ense cadit fratris, loquitur post funera sanguis.

PSEV-

k) Ed. Lond. et Col.
exultat.

l) Male C. Guelf. *at.*

m) Lips. et Col. *tenere-*
mur.

n) *Poni* Col. legit.

o) Gold. *Flammas.*

p) Guelf. *nolentes.*

q) Col. *Cycropi.*

r) Gold. *bonus.*

f) Sic C. Guelf. et Gold.
 legunt. H. et M. *rima-*
tur.

t) Gold. *Iouis.*

u) *adimit* Gold.

x) Edit. Vet. *Pellas.*

PSEVSTIS

*Lychaon y Arcas caelestes prouocat iras,
 Quando suas aedes inuasit Iuppiter hospes z
 Fallere tentando a nomen Iouis: exuit ergo
 Corpus et os hominis: saeuit b lupus asper in aruis.*

ALATHIA

*Enoch iustitiae polluto cultor in orbe 65
 Raptus de terra nulli comparuit ultra,
 Iudicis aduentum videns c athleta secundum,
 Leuiathan d contra socio praecedet Elia.*

PSEVSTIS

*Venit ab oceano submergens cuncta vorago,
 Tellus cessit aquae e, periit, quod vixerat omne, 70
 Deucalion homines praeter f quem nemo superstes,
 Cum Pyrrha iactis reuocauit g coniuge saxi.*

ALA-

y) Male docta manus in
 Guelf. mutauit in *Licaonen*.

z) Cod. M. *hostes*.

a) Gold. *cantando*.

b) C. M. *sentit*.

c) Sic Lipf. et Col. in
 reliquis *fidens*. Idem vero
videns est quod *praevidens*
 ac melius quidem, quam
fidens.

d) Id est Antichristum,
 contra quem Enochus et
 Elias hoc loco dimicaturi di-
 cuntur.

e) Lond. *atque*.

f) Guelf. et M. *propter*.
Vet. et Col. ac Lipf. *praeter-*
quam. Gold. *praeter quem*.

g) Guelf. et M. *renoua-*
uit. Cod. Helmstad. et Lipf.
reuocauit.

ALATHIA

*Ultio digna dei fontes dirupit abyssi,
Octauum Noae^h seruans in partibus arcae:*

75 *A modoⁱ ne talem patiantur^k saecula cladem,
Visibus humanis per nubila panditur iris.*

PSEVSTIS

20 *Ideos lepores puer exagitat Ganymedes,^l
Quem Iouis arreptum deuexit in^m aetheraⁿ sur-
sum*

*Armiger, ablato diuum concesserat ordo
80 Nomen pincernae, quod possedit prius Hebe;*

ALATHIA

95 *Coruum perfidiae damnant^o animalia quaeque,
Nuncius inclusis quia noluit esse^p salutis;
Ore columba suo ramum virentibus^q ultro
Attulerat^r foliis: superest Armenia testis.*

PSEV-

h) Noae deest in Col.

p) Lond. esset.

i) Helmst. *an modo.*k) Col. *patientur.*l) M. *Ganymedem.*m) Col. ac Lipsf. *ad.*n) M. *aera.*q) Guelf. *viridantibus;*
M. Vetus et Helmst. *viridantibus;* in reliquis *virentibus.*o) Guelf. M. et Col. *damnat.*r) Sic Col. et Lipsf. in ceteris omnibus legitur *detulerat.*

PSEVSTIS

Surrexere viri, terra genitrice creati, 85
Pellere caelicolas fuit omnibus una voluntas:
Mons cumulat montem, sed totum Mulciber ho-
stem
Fulmine deiectum ^f Vulcani trusit ^t in antrum.

ALATHIA

Posteritas Adae, ^u summa Babylonis in arce
Turrim construxit, quae caelum tangere pos- 90
sit.
Excitat ira deum: confusio fit labiorum:
Disperguntur ibi: nomen non excidit ^x urbi.

PSEVSTIS

Fulmina ^y Cyclopes Iouis imperio fabricantes ^z
Paeone ^a percusso, morti decrevit ^b Apollo;
Mox deitate sua superum spoliatus in ira 95
Admeti curam pecoris ^c suscepit agendam.

ALA-

f) Lond. eiectum.

y) Guelf. ac Lond. flu-
mina.t) M. detrufit; Golda-
stus tranfit.

z) M. febricitantes.

u) Adami.

a) Cod. Helmft. et Col.
Pegone.x) Lond. accidit. Col. et
Lipf. extitit.

b) deorauit Goldastus.

c) Edit. vet. pecori.

ALATHIA

*Limide iussus^d Abram patrio^e discedere^f, Saram
Adsumsit sine spe sobolis sibi concipiendae:
Tandem confectis^g aetate creatur herilis
100 Filius, et lactat sua quam^h natura grauabat. i*

PSEVSTIS

*Daedalus aptatis liquidum^k secat aëra pennis,
Filius insequitur^l, fragilis sed cera liquatur,
Et cadit^m in pelagus, gemitⁿ sub pondere fluctus: o
Ille p sui compos brumales q attigit Arctos.*

ALATHIA

*105 Haeredis forma non est motus patriarcha,
Quin mactaret eum, nisi vox emissa deorsum
Parcere iussisset: capitur^r, qui cornibus haeret,
In dumis aries: patrem sequitur^s sua proles.*

PSEV-

d) Guelf. *visus*, quod
docta manus mutauit in *iuf-*
sus.

e) Helmst. *proprio*.

f) Guelf. *descendere*, iti-
dem a docta manu muta-
tum.

g) Lond. *confectus*.

h) Lond. *quem*. vid. v.
126.

i) M. *grauabit*; Guelf.
negabat; emendationem in-
terlinearem autem adiecit
d. m.

k) M. *liquide*.

l) Lipf. *insequetur*.

m) Col. et Lipf. *decidit*;

n) Lond. *gemit*; Helmst.
genuit;

o) Gold. *fructus*.

p) M. *ipse*.

q) Col. *boreales*.

r) Sic Col. et Lipf. in
aliis habetur. *rapitur*.

s) Guelf. et M. *sequitur*
patrem.

PSEVSTIS

*Phyllis amore graui Demophontis capta superbi,
Mutat flebiliter rigidum pro corpore suber. 110*
*Ille, reuersus eo, truncum rigat ore supino,
Occurrit foliis, ceu ^t senserit ^u oscula Phyllis.*

ALATHIA

*In cinerem Sodomas vertit ^x diuina potestas,
Ob pactum patruī Loth parcere cogitat uni; ^y
Seruat eum Segor, sed perfida vertitur vxor 115*
In salis effigiem; lambunt animalia caudem. ^z

PSEVSTIS

*Argolicas contra bellans acies Cytherea
Tytidae ^a manibus graue pertulerat dea ^b vul-
nus; ^c
Deplorant ^d socii commissa ducis furiosi,
Nam ^e facti volucres acuunt pro dentibus ungues. 120*

ALA-

t) Guelf. et M. *sen*; vet.
ut; Col. Lipsf. et Gold. *ceu*.

u) Sic Guelf. M. et Gold.
reliqui habent *senserat*, quod
tamen minus placet.

x) Ita *exstat* in Cod.
Helmst. in reliquis fere
omnibus legitur *soluens*.

y) Guelf. *Loth cogitat*
parcere soli.

z) Lipsf. *cantem*.

a) Diomedis.

b) deest *dea* in Guelf.
Cod.

c) Sic in Col. et Lipsf. in
reliquis *dea pertulerat graue*
vulnus.

d) C. Guelf. *deprorant*.

e) Gold. *et*.

E

ALATHIA

*Congressus domino Iacob luctamine ^f longo
 Nervos amisit femoris, dum cedere nescit,
 Quam plagam ^g veluti gemit euenisse parenti,
 Non comedit neruum successio tota nepotum.*

PSEVSTIS

125 *Hyppolitus sacua ^h perit, accusante nouerca, ⁱ
 Discerptus ^k bigis, phocas agitantibus undis. ^l
 Damna pudicitiae non pertulit ira Dianae,
 Hyppolitum reuocat, qui ^m nomine Virbius exstat.*

ALATHIA

*Venditus ⁿ in seruum Ioseph liuore suorum,
 130 Ardentis dominae dum spernit ^o vota minasque,
 Addictus ^p vinclis discussit somnia regis,
 Et subduntur ei totius regna Canopi. ^q*

PSEV-

f) Col. et Lips. *certamine.*

g) M. *plangam.*

h) M. *parit.*

i) Phaedra.

k) Ita Codd. Guelf. Helmst. et M. reliqui *dis-
 tractus.*

l) Id est, phocis agitan-
 tibus undas.

m) Sic Helmstad. Col. et
 Lips. in aliis occurrit *modo.*

n) Vetus, Gold. Lips. et
 Col. *venditur.*

o) Lips. et Gold. *spre-
 uit.*

p) Guelf. *abductus*; Cod.
 H. et M. itemque Lips.
adductus; Col. *adductis*;
 Lond. et Vet. *addictus*,
 quod aliis praeferendum
 esse putavi.

q) Aegypti.

PSEVSTIS

Graecorum primus vestigat ^r grammata Cadmus,
 Postquam seuit ^f humi dentes ^t septemplex hydri, ^u
 Quos nec dum ^x fato merfit ^y fortuna sinistro: 135
 Ne patiatur idem, se simulat ^z esse draconem.

ALATHIA

Raptus ^a aquis Moses magicas euerterat ^b artes,
 Omnis eum regio timuit circumflua Nilo:
 Eduxit ^c ciues, submersit fluctibus hostes.
 Memphios ^d exitium ^e testatur adhuc mare rubrum. 140

PSEVSTIS

Summa Iouis calidas Europae forma medullas
 Mouit, et in taurum ^f deitatis vertit amictum:
 Virgine stuprata non passus ^g Agenoris arma
 Nomen donat ^h ei, quod habet pars tertia mundi.

E 2

ALA-

r) Lond. inuestigat.	a) Lips. captus.
f) Col. seui.	b) Col. et Lips. euellerat.
t) Lond. septemplex.	c) Goldast. abduxit.
u) Guelf. hydrae.	d) M. Nymphios.
x) Ita Guelf. sed Codd.
M. et H. nondum; Gold.
mundum.	e) Lond. exitum. vet. ex-
cidium.
y) Guelf. submersit.	f) Lond. tadrum.
z) Guelf. M. H. et Col.
sibulat; Lips. sibilat.	g) Iupiter.
	h) Cod. Helmst. datur.
Lips. dedit.

ALATHIA

- 145 *Insignem vitulum conflagravit ignis et aurum
Ex Aaron digitis; insanit turba rebellis:
Stirps Levi postquam domini compescuitⁱ iram,
Pontificalis ei datur insula iure perenni.*

PSEVSTIS

- Vxor^kis stimulus luis Amphiaræ^l sacerdos
150 Pectore flagrantis^m, dum splendet bacca monilis:
Hausitⁿ eum^o subito^p specus ex Acheronte profundo,
Mandat^q eam^r tenebris^f orbatae dextera^t prolis.*

ALATHIA

- Fata^u Choræ^x miseri parere monent^y meliori,
Accipit infernus, quos^z deuorat arida tellus:
155 Sed deus occulte Moysen sepeliuerat ipse,
Nec cuicunque hominum^a dedit indagare sepulcrum.*

PSEV-

i) Col. <i>compescit</i> .	filio, Amphiarai, quoniam
k) Eryphiles.	hic iter contra Thebanos
l) Helmst. <i>Amphioræ</i> , M.	Eryphiles hortatu suscep-
<i>Amphiorare</i> .	erat.
m) M. <i>flagratis</i> .	f) Gold. <i>teneris</i> .
n) M. <i>baurit</i> . Guelferb.	t) Alcmaeonis.
MSC. minus recte <i>te hausit</i> .	u) Gold. <i>facta</i> .
o) Amphiaräum.	x) Guelf. <i>Cori</i> .
p) Col. <i>subdito</i> .	y) Helmst. Lips. et Col.
q) MSC. M. editt. Lond.	<i>iubent</i> .
et Vet. <i>maclat. mandat</i> ele-	z) Ita Helmst. Lips. et
gantius in Guelf. habetur.	Col. in reliquis <i>quem</i> .
r) Falso Gold. <i>eum</i> . In-	a) M. <i>homini</i> . Lips. et
telligenda enim est vxor,	Col. <i>Nec cuiquam hoc homi-</i>
interfecta patre suatore, a	<i>num</i> .

PSEVSTIS

*Ventilat^b oëstro decoratam^c cornibus Io
Iuno ferox^d, et ei tutelam deputat Argi;^e
Donec in^f effigiem rediit mutata priorem
Mugit pro verbis horrentibus, obsita^g setis.^h* 160

ALATHIA

*Offensusⁱ Balaam calcaribus urget^k asellam:
Angelus occurrit, pecudem qui stare coegit,
Res miranda^l nimis! laxatur vox animalis,
Quae consuevit^m homo producere, verba loquendo.*

PSEVSTIS

*Sufficeret thalamis ut Iuppiter Amphitrionis, 165
Noctis opem placidae geminauitⁿ candida Phoebe:^o
Protinus Alcmaena, licet indignante nouerca,^p
Editus Alcides immissos^q strangulat angues.*

E 3

ALA-

b) Col. <i>ventulat</i> .	i) Col. et Lips. <i>Commo-</i>
c) Col. <i>decoratur</i> .	<i>tus</i> .
d) Col. et Lips. <i>velox</i> .	k) Gold. <i>arguet</i> .
e) Per Hypallagen hoc
dicitur. Curam tuendae
Ius enim Iupiter demanda-
uit Argo.	l) In omnibus praeter
Col. et Lips. quae ha-
bent <i>miranda</i> , legitur <i>hor-</i>
<i>renda</i> .
f) <i>in</i> deest in M.	m) Col. <i>confeuit</i> .
g) Gold. <i>insita</i> .	n) Lips. <i>geminat</i> .
h) In Guelf. M. Col. et
Lips. hic versus praecedenti
exstat prior.	o) Col. <i>plebe</i> .
	p) Id est, Iunone.
	q) Guelf. <i>promissos</i> .

ALATHIA

- Victrici populo ne quondam viuida bello*
 170 *Deficeret ^r virtus, Gabaon ad proelia Phoebus*
Imperio Iosuae stabat defixus in arce: ^f
Quae sanctae fidei sint ^t praemia, discite cuncti,

PSEUSTIS

- Alcidae ^u vigilem spoliauit claua draconem;*
Geryonis pompam rapit, et consumserat hydram.
 175 *Cacus ^x cessit ei, succumbit ianitor orci:*
Incendit ^y demum pellex Deianira virum. ^z

ALATHIA

- Sampson, exuuiis ^a indutus membra leonis,*
Sternit ^b mille viros deuastat vulpibus agros,
Urbis claustra tulit, neruorum vincula rupit:
 180 *Fraude sua tandem praescidit ^c Delila ^d crinem. ^e*

PSEV-

r) Gold. *deiceret*.

f) Id est, caelo.

t) M. Col. et Lips. *sunt*.u) Guelf. et Gold. *Alci-*
des.x) Guelf. *Lacus*. Mull.
Catus.y) Col. *incipit*.z) Sic Guelf. in aliis *su-*
perbum.a) M. *eximiis*.b) M. et Helmst. *stra-*
uit.c) Lond. vet. et Gold.
praescindit; Col. *praecidit*.d) In omnibus exstat *Da-*
lida.e) Col. *crimen*.

PSEVSTIS

*Numina ^f mille deum vatem defendite vestrum,
 Qui colitis Ditem, qui stelliferam regionem
 Qui partes mundi, qui stagna sonantis ^g abyssi,
 Numina mille deum vatem ^h defendite vestrum. ⁱ*

ALATHIA

*Par idemque ^k deus maiestas, gloria, virtus, 185
 Quod fuit, est et erit, te collaudat, tibi servit,
 Cui tres personae, tria nomina, tu ^l sine fine,
 Tu sine principio nos ^m vincere falsa iubeto.*

PSEVSTIS

*Certauere sequi demissis ⁿ frondibus orni
 Orphea per siluas, modulantem carminis odas, 190
 Eurydicen, motis ^o qui regna tenent ^p Acheron-
 tis,
 Conditione graui ^q iussit Proserpina reddi.*

E 4

ALA-

f) Lond. Vet. M. *no-
mina.*

g) Vet. et Gold. *tonan-
tis.*

h) Col. *vates.*

i) Deest hic versus in
Codd. Guelf. et M.

k) *qui* habet M.

l) Guelf. Vet. Lond.
sunt.

m) Col. et Lips. *me.*

n) Guelf. et M. *dimissis.*

o) Seu commotis dulci
lyrae fono. Lips. et Col.
monitis.

p) Helmst. et Lips. *te-
net.*

q) Non retrospicere de-
bebat Orpheus.

ALATHIA

Ne regis corpus vexaret praedo ^r malignus,
 Chordarum Musa ^f puer adiuvit ^t citharista,
 195 Cuius erat studium pelles tondere bidentum, ^u
 Temporis articulo successit dextera sceptro. ^x

PSEVSTIS

Herbarum succos tractans Cyllenius ^y heros ^z
 Expertes ^a lucis virga reuocavit ^b ab umbris; ^c
 Arte potens tali credas ut ^d cuncta fateri ^e
 200 Quem natum Maiae ^f lactavit mamma nouercae.

ALA-

r) Seu Daemon.

c) M. undis.

f) Dauides citharam pul-
fare edoctus.d) Guelf. Lond. et Vet.
ut credas.

t) Col. et Lips. adiuvit.

u) M. bidentes.

x) Helmst. regno.

y) Id est, Mercurius.
Lond. et Vet. Silennius:
Gold. Silenius: Lips. et Col.
Cillineus.e) Sensus versus huius
obscuri hic fere esse vide-
tur: hanc artem calluisse
Mercurium, eo magis tibi
confitendum, seu conce-
dendum est, quia fuit filius
Maiae. In Vet. ac Lond.
hic est versusum ordo:

z) Gold. heres.

Arte potens tali ut credas
cuncta fateri
Exortes lucis virga reuocavit
ad umbris.a) Sic Col. et Lips. Sed
Guelf. ac M. exortos: Lond.
Vet. et Gold. exortes.b) Gold. et Vet. renoua-
uit.f) Gold. et Col. male.
Helmst. magiae.

ALATHIA

Omnipotens Ididae & poscenti dona Sophiae,
 Annuit ^h in tantum ⁱ, naturae vincat ut ^k vsum.
 Praeditus ingenio decoravit moenia templo:
 Confertum ^l gazis euertit amor muliebris.

PSEVSTIS

Gnossia ^m quum ⁿ raros quateret Dodona racemos, ^o 205
 Mater larga Ceres, miserata fame pereuntes,
 Triptoleum ^p mundo misit, serpente ministro,
 Qui primum terrae spem ^q demonstravit aristae.

E 5

ALA-

g) Id est Salomoni regi,
 a Nathane propheta adpel-
 lato *Iedidia* II. Sam. XII, 25.
 unde fortasse *Ididas*. In-
 gens fane est hoc loco Codd.
 discrepantia. Guelf. *ididem*:
 M. *ytide*: Lond. *itbide*:
 Gold. *itidem*: Helmst. *Ty-*
thidae: Col. Lips. ac Vet.
itide.

h) Lond. et Vet. *annui*.

i) Gold. *intentum*.

k) M. et Helmst. *in*.

l) Helmst. Gold. Lond.
 Vet. et M. *confectum*;
 Gold. *contectum*; Col. et
 Lips. *confertum*.

m) Id est, cretensis. Fal-
 so autem vocat Theodulus

filuam Dodonensem, *Gnos-*
fiam. Non enim in Epiro,
 sed in insula Creta Gnossus
 sita erat.

n) Lond. Vet. et Gold.
dum.

o) Col. *ramos*.

p) Guelf. et M. *Tripto-*
lommum; Lond. et Vet. *Tri-*
tolommum; Gold. *Tritbolo-*
num; Helmst. *Triptonium*;
 Col. et Lips. *Tripthole-*
mum.

q) Omnes praeter Col.
 et Lips. *speciem monstravit*;
 nisi quod et Guelf. *demon-*
stravit habeat.

ALATHIA

*Nubes aethereas precibus obstruxit^r Elias,
 210 Gramina nulla super madidus stillaret ut imber: f
 Pulsus humo^t patria bibit ex^u torrente propheta,
 Suffecit^x pastus, quem^y detulit adsecla coruus.^z*

PSEUSTIS

*Gorgonis^a effigie mortalis vertitur ide;^b
 Nam qui viderunt lapides quasi^c diriguerunt.
 215 Bellerophon^d, monstro^e cum Palladis arte per-
 emto.^f
 Comit equi pennas^g, et se dimittit in auras.^h*

ALA-

r) Col. et Lips. *constru-*
xit.

f) Guelf. *stillaret madi-*
cus imber.

t) Guelf. *bomo.*

u) Ita Col. et Lips. in
 aliis *a.*

x) Gold. *sufficiat.*

y) Col. et Lips. *quam.*

z) MSC, M.

Suffecit pastus quem detulit asse-
 cla coruus

Pulsus humo patria bibit a tor-
 rente propheta,

a) Medusae.

b) A Graecorum *ἰδός* seu
ἰδέα formatum esse hocce
 vocabulum puto. Non enim

nomen proprium esse vide-
 tur.

c) Lond. *quasi lapides.*

d) Guelf. Lond. et Vet.
Bellorophon; M. Belloforon.

e) Chimaera nimirum,
 quae flammam euomebat, ut
 proxima quaeque combure-
 ret igneque deuastaret.

f) Id est, pennis Pega-
 sum ornat.

g) In omnibus habetur
dimisit; sed *to dimittit* Lips.
 praetuli.

h) Infelici quidem euen-
 tu. A Ioue enim, temeri-
 tatis vindice, praiceps in
 terram deturbatur.

ALATHIA

*Effugium terrae Iesabel obstruxit Eliae,
 Quum distractus equis ⁱ apparuit ^k igneus ^l axis:
 Flammea, quae venit, vatem quadriga leuauit.
 Spiritus ^m heredi ⁿ geminatur amore magistri. 220*

PSEVSTIS

*Tbitonum thalamis dignans ^o aurora superbis
 Augendo vitam mutauit in usque cicadam.
 Exstinctum ^p Troiae sepeliuit Memnona longae, ^q
 Annua cuius aues ^r venerantur festa frequentes. ^s*

ALATHIA

*Addictus ^t morti faciem ^u rigat imbre salubri 225
 Rex Ezechias, et fati distulit horas.
 Ne dubitaret item ^x, se promeruisse salutem,
 Lora sui cursus retro sol flexit ^y anbelus. ^z*

PSEV-

i) M. aquis.	f) MSC. M. et Helmst. frequenter.
k) Id. apperuit.	t) Guelf. adductus; M. addictis.
l) Helmst. aureus.	u) Guelf. facie.
m) spiritus προφητείας.	x) Helmst. idem.
n) Elifae.	y) M. sol retro flixit. Lond. Gold. Col. Vet. sol retro flexit; Guelf. et Lips. retro sol flexit.
o) Lond. dignatus.	z) Lips. angelus.
p) Manu Achillis.	
q) Id est magnificae.	
r) Aues vulgo Memnoniae.	

PSEVSTIS

*Excedit laudes hominum, qui primus agones ^a
 230 Instituit ^b fieri sub vertice montis Olympi.
 Ardua victrices obnubit laurea crines,
 Ducit pompa domum, sequitur confusio victum.*

ALATHIA

*Casum ^c Iosiae deslebant oppida Iudae ^d
 Megiddo ^e campos fons detestatur et arbor; ^f
 235 Morte sua moerent ^g leges et nobile pascha,
 Omnis adhuc aetas, sed praecipue Ieremias. ^h*

PSEV-

a) Id est, ludos Olympios.

b) Lond. et M. *constituit.*

c) Sic Col. ac Lips. ac recte quidem. In reliquis enim falso *occasum* Iosuae legitur.

d) II. Parap. XXXV. 24.

e) Confundunt Codd. Macedoniam ac Megiddo. Guelf. *Macedos*; in M. et aliis *Macedonum*. Intelli-

gendum autem est proelium ad oppidum Megiddo Iosiam inter ac regem Aegypti Nechonem commissum II. Par. XXXV. 22.

f) Gold. *agros*.

g) Ita Guelf. reliqui minus eleganter amant *moerent morte sua*.

h) Col. et Lips. *Hyermias*. In Lond. et vet. vers. CCXXXVI. praecedit vers. CCXXXV.

PSEVSTIS

*Dumⁱ tonitrus simulat^k Salmon^l et fulmina^m
quassat,*

Lampadeⁿ terrifica percurrentes^o Elidis^p arua,

In medio pontis^q non passus Iuppiter hostis^r

Comparis^s arma^t sui deiecerat igne minaci.

240

ALATHIA

Inscius, esse deum, nisi se^u, rex Assyriorum,^x

Rores et pluuias septem tolerauit aristas,^y

Bestia factus homo: cunctis suadetur in illo,

Discant naturae contenti viribus esse.

PSEV-

i) Guelf. et M. *cum.*

k) Gold. *stimulat.*

l) Lips. *Salomon*; Gold. *thalamo.*

m) Gold. *flumina.*

n) M. *Lampada.*

o) Gold. *praecurrens.*

p) Gold. *gelidus.*

q) Ahenei.

r) In Lips. hic versuum
ordo:

In medio pontis etc.

Lampade terrifica etc.

f) Qui Iouem aequipa-
rare conabatur.

t) Gold. *arua.*

u) Gold. *fi.*

x) Nebucadnezar.

y) Annos.

PSEVSTIS

- 245 *Quadrupedes Phoebi* ^z *quae cogit caussa morari?*
Experientur ^a *item Phaetontis* ^b *secula cladem* ^c
Quid vesper cessas? saturarunt prata capellas: ^d
Ruminat omne pecus: nescit procedere ^e *Phoebus.*

ALATHIA

- Visibus* ^f *humanis famulantur lumina solis,* ^g
 250 *Fixa tenore* ^h *suo, quem prima creauit* ⁱ *origo.*
Cur ^k *noctem reuocas? quid vis* ^l *? me fallere*
tentas,
Quod ^m *te* ⁿ *destituunt vires, suspiria produnt.* ^o

PSEV-

z) Gold. *Phoebum*.
 a) Guelf. *expiuntur*; Helmst. *experietur*; Lond. et Vet. *experiuntur*; M. Col. et Lips. *experientur*.

b) Guelf. et M. *Pherontis*; Gold. *Pythonis*; Helmst. *Phatontis*; Col. et Lips. *Phe-
tontis*.

c) Effecit enim Phaeton, ut modo regiones vel ad cardines mundi infuetum aestum sentirent, modo tel-
lus Aethiopum grauiissimis et infuetis frigoribus premeretur.

d) Col. *caprellas*.

e) Lond. Vet. Gold. Col. et Lips. *discedere*.

f) Gold. *visibus*.

g) MSC. M. *pronubia
panditur iris*.

h) Id est, lege, seu ordine.

i) Col. *creuit*.

k) Gold. *cum*.

l) Ita Guelf. quod non displicet; in reliquis *quam-
uis*.

m) Vet. *quam*.

n) Gold. *et*.

o) Gold. *profunt*.

PSEVSTIS

*Pignoris egregii p faciem metuens violari
 Accrisius seris obstruxit limina q turris;
 Sed iam r tecta super pluuiam f stillauit adulter t 255
 Virginis in gremium: Danaes u corruperat aurum.*

ALATHIA

*In caueam x missum non attigit ira leonum
 Quamuis passa famem, tutante deo, Daniele,
 Signatis foribus, cui prandia detulit intus
 Habacuc, uno y transuectus regna capillo. z 260*

PSEVSTIS

*Thura a cremate focis b, si quos seruare velitis
 Foetus incolumes, iubet hoc c Latonia proles.
 Ex humero Triuiæ d dependent e spicula mille
 Cum totidem nervis, Niobes f vindicta loquacis. s*

ALA-

p) Id est Danaes, filiae
 Acrisii.

q) Guelf. et Gold. lu-
 mina.

r) Gold. etiam. Helmst.
 Sed iam. Lond. Vet. et M.
 et iam.

f) Auream. Guelf. plu-
 uia. Col. Lips. et Gold. ma-
 didus; Helmst. plumam.

t) Iupiter.

u) Guelf. Col. et Lips.
 Danem; Goldast. Danaen;
 Lond. Vet. et M. Danes.

x) Lond. Vet. et Gold.
 foueam.

y) Gold. solo.

z) Vide Historiam draco-
 nis vers. 32. seqq.

a) Gold. iura.

b) Col. et Lips. foris.

c) ro hoc deest in MSC. M.

d) Id est, Dianæ, La-
 tone filiae. M. trunae;
 Helmst. tridie; Col. et Lips.
 ceruae.

e) M. depellent.

f) Col. et Lips. Niobe.

g) Col. et Lips. rebellis.

Prouocauit autem Niobe
 Dianam ob liberorum prae-
 stantiam in contentionem
 felici-

ALATHIA

- 265 *Presbyterum* ^h *flammas nec longi temporis aetas,*
Nec tanti sexus potuit restringere virtus;
Sed destrieta ⁱ *licet mortis sibi fata videret,*
Quam natura dedit ^k *legem Susanna* ^l *subegit.* ^m

PSEUSTIS

- Mens robusta viri leuitate cadit muliebri,*
 270 *Hippomanes* ⁿ *tractant, gustu sua membra cruen-*
tant.
Femina quid possit, Terei ^o *domus aspera nouit:*
Scit ^p *Medea, suis infesta clade peremtis.* ^q

ALA-

felicitatis et contumeliis impudicisque verbis ita irritauit, ut haec filias, ac totidem filios, phoebus sagittis transfigeret. Quae omnia admodum eleganter breuissimis exprimit auctor.

h) Guelf. et Vet. *presbyteris*; Col. et Lond. *presbyteri*.

i) M. Col. et Lipf. *distrieta*; Lond. Vet. et Gold. *distincta*.

k) M. *vidit*.

l) Guelf. *Subsana*.

m) Id est, naturae imbecillitatem superauit.

n) Herba venenata, in Arcadia crescens. Guelf. et M. *Ypomines*; Lond. *Hippomenes*.

o) Progne, Terei vxor, Itym quem habeat Tereus filium vnicum, coctum epulandum patri adposuit. M. *Thyrei*.

p) Gold. *fit*.

q) Medea grauitur ferens, Iasonem Glaucam, Creontis regis Corinthi filiam, vxorem duxisse, Glaucam et postea Creontem combussit, proprios filios autem Melimnum et Pheretem trucidauit ferro.

ALITHIA

Aethera^r ne foedent^f isthaec^t conuicia^u, cessent.

Femineas vires expauit^x dux Holofernes,

Insignis viduae vesano captus amore.

Deflent Assyrii, quod^y crediderint^z mulieri.

275

PSEVSTIS

Ardet Scylla^a thoros^b, torquebat viscera Minos,

Purpureo veterem spoliauit crine parentem.^c

Sed contempta^d viro^e plumas capit^f, insita^g rostro,^h

Vexat ubiqueⁱ pater^k, curuis sonat vnguibus aër.^l

280

77
203

ALITHIA

Coniugis offensum^m tumidoⁿ sermone tyrannum

Persidis et Mediae species commouit Edissae,^o

In solio Vasthi meruit captiua^p locari,

Ciuiibus intentam remouens a principe plagam.

PSEV-

r) Vet. *area*; Lond. M. *aëra*.

f) Gold. *foendent*.

t) M. *isthinc*. Col. et Lips. *istic*.

u) Gold. *conuiuia*.

x) M. *expiauit*.

y) M. *qui*.

z) Gold. Lond. Vet. *crediderunt*; M. *crediderant*.

a) M. *eo*.

b) Gold. *thoras*.

c) Nisum, cuius filia fuit Scylla, infano Minois amore capta.

d) Lond. et Gold. *contenta*.

e) Minoi.

f) M. *caput*.

g) Helmst. *inscita*; Guelf. *incita*.

h) Mutabatur enim in alaudam.

i) Lond. *undique*.

k) Mutatus in ha-liaeetum.

l) M. *aether*.

m) M. *offensus*.

n) M. *timido*.

o) Esth. II. 7.

p) Esth. II. 5. 6.

F

PSEVSTIS

285 *Prata virent sylvae* ^q, *frondent*, ^e *nunc omnia*
rident,

Huc Helicon ^r *Musas*, *huc Protheu mitte Napaeas*, ^f
Adsint praecipue ^t, *qui* ^u *curant* ^x *florida* ^y *Tempe*,
Quos in distichI serie ^z *complecteris Enni.* ^a

ALITHIA

290 *Erroris caussas finxit* ^b *timor atque* ^c *voluptas*:
Singula si ^d *barathro* ^e, *si* ^f *numina* ^g *singula*
caelo,

Si sua mundus habet, *si pontus*, *quid modo restat?*
Ni quot ^h *membra tenes* ⁱ, *tot confiteare Penates?*

PSEVSTIS

Sponte sua tauri cupiunt ad tecta ^k *reuerſi*,
Vesper oues cytiso ^l, *capras depellit ab ulmo*;
295 *Ni matura* ^m *redis*, *lupus insidiabitur agnis.*
Cede dies caelo, *quia nescit cedere virgo.* ⁿ

ALI-

q) Lond. Vet. M. Guelf.
Sylvae prata virent.

r) M. *alicon*.

f) Guelf. *Nepeas*.

t) Dii.

u) M. *quae*.

x) Gold. *curent*.

y) Loca.

z) M. *seriem*.

a) Helmſt. *Euni*; Gold.
anni. M. *Henni*.

b) Gold. *pinxit*; M. *fixit*.

c) M. *esse*.

d) Lond. et Vet. *sint*;
Lipſ.

Si singula si baratro sunt sin-
gula numina caelo,

e) Id est, inferno.

f) M. *sint*.

g) Gold. *nomina*.

h) Lond. *quod*.

i) M. *renes*.

k) M. *taeta*.

l) M. *cicito*.

m) Col. et M. *natura*.

n) Alithia.

ALITHIA

*Si vos ° terret oues lupo ad caulas redeuntes,
 Cornibus elatis p illum, mea cura, petatis,
 Quem sine fraude q prius r paschalis vicerat
 agnus.*

Fige dies cursum, ne perdat virgo triumphum. 300

PSEVSTIS

*Triste f mari vectis Helenae r respectus in
 astris,
 Frugibus aerugo, serpentum sibilus u agro,
 Hortos x talpa fodit y, digitos urtica perurit:
 Omnia quis diuum potuit z componere a tan-
 tum?*

E 2

ALI-

o) Gold. voce.	u) Col. et Lips. sibilus.
p) Col. Lips. et M. illa-
tis.	x) M. Col. et Lips. ortos.
q) fraudis M.	y) Guelf. fudit.
r) Ita in Guelf. exstat in
aliis pius.	z) Helmst. et Guelf. va-
luit.
f) Quoddam est.	a) Ita fortassis legendum.
Displicet enim rō configere
Guelf. et M. aequae ac rō
t) Sideris. Gold. Hellae.	confringere Lond. et Vet.

ALITHIA

305 *Dulce viro mulier, pratis arentibus^b imber,
Mandragorae^c sterili, fons agricolae^d sitienti.
Praecellunt^e cunctis animae, (quae) velamina^f
carnis
Exuerint^g postquam, placarunt iudicis iram.^h*

PSEVSTIS

*Quaenam caelicolas auertitⁱ dira^k voluptas?
310 Zodiaci numquid loca maximus ordo reliquit?^l
Aut stertunt omnes^m, aut tractant pocula Lethes,ⁿ
Cede dies caelo, quia nescit cedere virgo.^o*

ALI-

b) Vet. *alentibus*.

c) Mandragoras est herbae species. Vide PLINII H. N. Lib. XXV. cap. XIII. p. 382. T. II. edit. et passim. Gold. *mandragora*.

d) M. *agricoli*.

e) M. Lond. Guelf. Vet. *praecellit*; Helmst. *praecellunt*.

f) Goldast. *vel anima*.

g) Sic Col. Lips. Helmst. Habet autem Gold. *eruerit*. M. Guelf. Lond. ac. Vet. *exuerit*.

h) Guelf. et M. *placari*; Lond. et Vet. *placarit*. Nobis quidem, ut versum ob-

scurum magis redderemus perspicuum, legi posse videbatur *placarunt*, saluo tamen meliori.

i) Aliorsum vertit. M. *euertit*.

k) Helmst. *ira*.

l) M. *deliquit*; Lond. Vet. Col. et Lips. *reliquit*; Guelf. et Gold. *relinquit*.

m) Dii nempe.

n) In Col. et Lips. hoc ordine versus leguntur:

Aut stertunt omnes, aut tractant pocula Lethes.
Zodiaci numquid loca maximus ordo reliquit.

o) Col. et Lips. *retro*.

ALITHIA

Obtutu p vigili curat q fastigia caeli,
 Quicquid nutrit humus, quicquid producit abys-
 sus;

Nec r somnum f nouit, qui verbo cuncta creauit. 315
 Fige dies cursum, perdat ne t virgo triumphum.

PSEVSTIS

Dic mihi, dum tristes u adiit Proserpina sedes,
 Lege x data y matri z vellet si a nata reuerti,
 Gustum b perfidiae quis primum c prodidit d
 ore? e

Dic et Troianum lauderis f scire secretum. s 320

F 3

ALI-

p) Guelf. obtutu.	a) Sic legit Guelferb. in
q) M. Guelf. Vet. curat;	aliis exstat si vellet.
Col. Lipf. Lond. curant.	b) Namque tria grana
r) Col. Lipf. Lond. non.	mali punici, vel nouem, vt
f) Col. Lipf. Gold. sum-	alii maluerunt, comederat.
mun.	c) Col. primo.
t) Ita Guelf. in aliis ne	d) Col. protulit; M.
perdat.	prodiit.
u) Infernales.	e) Ascalaphus nimirum.
x) Si nihil eorum gustaf-	f) Gold. laudis et; Col.
set, quae forent apud in-	laudis tu; Lipf. laudis omif-
feros.	fo tu.
y) A Ioue.	g) Spectans ad Palla-
z) Cereri.	dium, Troiae adseruatum.

ALITHIA

Quum^h pelagus mundoⁱ, mundus subsistat^k olympto,
 In medio semper consistat^l pendulus aër,
 Dic, ubi terra leuem caeli supereminet^m axem?
 Et te posse dei tetragrammatonⁿ adnuo fari.

PSEVSTIS

325 Ista^o suis hodie si praeualet artibus in me,
 Dum cessit^p Mopso Calchantis^q more^r dolebo.
 Fraude puellari me non^s patiar superari.^t
 Millesies repetam, nisi^u subtrahat Hesperus horam.^x

ALITHIA

Nunc^y utinam Thales^z falsorum fictor adesses,
 330 Quattuor inprimis euangelicae rationis
 Utar^a codicibus, verum^b de virgine corpus
 Ut deus adsumsit^c, nec me labor iste^d grauabit.

PSEV-

h) Gold. *dum*.
 i) Mundus hoc loco terram significare videtur.

k) Lond. et Vet. *subsistat*; Col. et Lips. *subsistit*; Gold. M. et Guelf. *subsistat*.

l) Helmst. *subsistit*; Gold. Lond. Vet. Col. et Lips. *consistit*; Guelf. et M. recte *consistat*.

m) M. *supereminat*.

n) Sanctissimum nomen Iehouäh.

o) Alithia.

p) M. *cessat*.

q) Ita Col. et Lips. aliis placet *Calcantis*.

r) Calchas, diuinandi peritia a Mopso victus, prae moerore diem suum obiit.

s) Guelf. et Gold. *sed non*; Lond. Vet. M. *sic non*; Col. et Lips. *me non*.

t) Lips. *sueprari*.

u) Col. et Lips. *ni*.

x) Guelf. *oram*.

y) Gold. O.

z) M. Guelf. Lond. *tales*.

a) Helmst. Col. et Lips.

utar; aliis probatur *nitur*.

b) Gold. Lond. Vet. *nostrum* Guelf. *vestrum*; M. *verum*; Col. *sacrum*.

c) Guelf. *accepit*.

d) Col. *ille*.

PSEVSTIS

Egregiam sobolem ^e cui per Stilbontis amorem
 Vi superum magna ^f sociasti, teste Capella, ^g
 Obsecro te Phronesi ^h, iubeas reticere sorori ⁱ 335
 Quo tendit ^k cedo ^l, nec ^m me cessisse ⁿ negabo.

CONCLUSIO

PHRONESIS ALITHIAE

Mortales cuncti quod contendunt ^o adipisci,
 Nec ^p, si perficiant ^q, vitae discrimina curant,
 Ex insperato ^r dominus tibi contulit ultro.
 Ut cessare velis, devictus supplicat hostis. 340
 Thraëcius vates commouit pectine Manes,
 Te moueant ^f lacrymae. Iam tollit cornua Phoebe:
 Sol petit occasum ^t, frigus succedit opacum. ^u
 Desine quod restat, ne desperatio laedat.

Nunc

e) Philologiam filiam
 Phroneseos, quae nupsit
 Mercurio, seu Stilbonti.

f) Magnam potius; *ma-*
gna enim ponitur hic rhyth-
 mi causa.

g) Martiano Capella.
 Vide eius fabulam de Philo-
 logiae et Mercurii nuptiis.

h) Lond. et Vet. *Phro-*
nesis.

i) Alithiae.

k) Gold. *tendis*.

l) Gold. *caelo*.

m) M. *ne me*.

n) M. *vicisse*.

o) M. *concedunt*.

p) M. *ne*.

q) Perficere possint.

r) Helmst. M. Lips. *in spi-*

rato.

f) M. *maneant*.

t) In quibusdam *occe-*

num.

u) Bis legitur hic versus
 in Col. post versum
 CCCXXXVIII. atque hoc
 loco.

345 Nunc ^x Alathia, deo reddens pia carmina plectro,
 Hoste suo victo coepit modulari benigno:
 Alme deus, triplex, simul omnipotens, pie, simplex,
 Qui caelum, terras, mare, tartara rite gubernas,
 Quique regis cuncta y propria virtute sub una,
 Erige subiectos cunctos tibi, sterne superbos,
 Cui sit laus semper, virtus, pax, gloria perpes,
 352 Quem decet aeternum regnum sine fine per aeuum.

²⁸⁶
 72

x) Vers. CCCXXXV. deatur Lessingio, supra do-
 cuit. sqq. vsque ad finem in Guel-
 ferbytano Codice MSC. y) Peccat versus, ut alii
 leguntur: in reliquis de- in hac ecloga, in quantitate,
 ficiunt. De iis quid vi- restitui autem potest sic: et
 qui cuncta regis etc.

ADDENDA ET CORRIGENDA.

P. 19. lit. h. adde: exstat in edi-
tione bibliothecae eccles. MI-
RAEI a FABRICIO CLOIO
CCXVIII. in fol. recusae.	P. 70. v. 178. post viros inferre
comma.
P. 33. lin. 1. leg. Theodorus.	P. 74. v. 215. post perempto del.
lit. f. v. 216. lit. g. post pen-
nas muta in f. post dimittit pone
lit. g.
P. 35. lin. 7. leg. auctores.	P. 78. v. 246. leg. saecula. et ad-
pone <i>eo cladem</i> punctum.
— lin. 8. post Cathonis inferre
comma.	P. 80. v. 265. leg. presbyterum.
P. 45. lit. b. adde: Falso sibi per-
suasit GOLDASTVS, Theo-
dulum antea numquam fuisse
editum.	— lit. n. adde: vide PLI-
NII H. N. Lib. VIII. cap.
XXXII. T. I. p. 468. it.
Lib. XXVIII. cap. XI. T. II.
p. 473. edit. HARDVINI in
fol.
P. 56. v. 13. leg. ipseque.	— lit. o. leg. habebat.
— v. 18. post vincis inferre
comma.	Titulos tetrastichiorum ALA-
THIA inscriptos muta in
ALITHIA.
P. 61. v. 70. post vixerat adpone
comma.	
P. 64. v. 97. leg. limite.	
P. 68. lit. r. post suafore et filio
deleantur commata.	

77-280

W

1

g

g

C

77-280

7

7

1

7

7

C

77-280

W
T

1

~~g~~

e

C

77-280

W
T

1

~~g~~

e

C

Theodulus,

Egloga

Altenburgum 1773

P.lat. 1899

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10744038-1

VD18 14735970-001